

Uvodniki:

Vesoljnost Cerkve

Ni lahko popisati presenečenja in hkrati olajšanja, ki se je v zadnjih štirinajstih dneh od dneva do dneva stopnjevalo v navdušujoče odobravanje, ko je bil na čelo katoliške Cerkve izbran krakovski nadškof kardinal Wojtyła, tako globoka žalost in skrb sta prevzeli ne samo verne kristjane ampak tudi mnoge druge ljudi, ko je po triinšdesetih dneh papeževanja umrl priljubljeni Janez Pavel I.

V občilih izraženi dvomi v prisotnost sv. Duha in omahujoča vera v Jezusove besede, da bo z nami "vse dni do konca sveta", pa so takorekoč v hipu postali spoznanje, da so božja pota nerazumljiva.

BESEDE IN DEJANJA

Nič se ne čudimo, da je deželni poslanec dr. Štoka protestiral proti našemu uvodniku v 462. številki; njegov protest objavljamo na 3. strani. Rekli bi, da je bil dr. Štoka celo primoran to storiti spričo odmeva, ki ga je naš uvodnik (po volitvah) imel na njegove volilce. In prav je storil, da je javno odgovoril. Velika škoda je le, da se ni o tem izjavil pred sedmimi leti, ko je "podporo" prvi omenil *Primorski dnevnik*, katerega tedaj nihče ni demantiral; ponatis članka od 11. septembra 1971 objavljamo na zadnji strani.

Iz objavljenega članka je razvidno, da so se v Ljubljani politično dogovorili in sporazumeli — to smo imeli v mislih, ko smo zapisali "pakt", in to v svojem protestu priznava celo sam dr. Štoka. Pod "nujnost podpore" lahko mirne duše razumemo materialno podporo, tem bolj, ker je bila brez kakšnih posebnih političnih koncesij podobne materialne podpore deležna tudi katoliška Prosveta, česar msgr. Humar ni tajil in je njeno naravo razložil.

Na materialno podporo smo bili prisiljeni misliti tem bolj, ker politične podpore od strani ljubljanskega režima ni bilo nikjer opaziti; prav nasprotno: nihče niti povohal ni Slovenske skupnosti, ko so sklepali Osime. Te podpore tudi ni, ko Italijani nadaljujejo z razlaščenjem slovenske zemlje in planiranjem industrijske cone na napačnem mestu, ali ko titovski Slovenci z odobravanjem Ljubljane nadaljujejo z asimilacijsko politiko. Vsa politična podpora, katere je bila — do našega spornega uvodnika — deležna Slovenska skupnost, je bilo samo čekanje — in nobenega praktičnega političnega koraka v korist Slovenske skupnosti, in to vse do zadnjih volitev — po našem uvodniku — ko so titovci podprli Goričane. Ali je vodstvo Slovenske skupnosti res tako slepo in obenem naivno, da je to enostransko politično podporo rdeči Ljubljani vestno sprovajalo sedem let — za prazen nič? Kdor pozna komuniste, ta ne more imeti nobenih dvomov, kje se v njihovi politiki prične in konča njihov altruizem... Sicer pa, zakaj ni dr. Štoka ob prvem paktiranju z Ljubljano, ko so ga volilci javno klicali na odgovor, na vprašanja jasno in odkrito odgovoril, zakaj ni tedaj položil "vseh kart na mizo", ko smo ga mi prav na tem mestu pozvali? Zakaj?

Janez Pavel II. stopa na Petrovo mesto v času, ko je zmateralizirani svet pozabil na pravo poslanstvo človeka, ustvarjenega po božji podobi, da mu z novimi prijemi, bolj-šo prepričljivostjo in predvsem z vero, ki "gore prestavlja", pokaže pot iz kaosa, v katerega je zašel po lastni krivdi, nas kristjane posebej pa pripelje v duhovno edinost, za katero je Jezus pred skoro dva tisoč leti prosil svojega in našega Očeta.

Bližamo se odločilnim korakom v polno vesoljnost Kristusove Cerkve. Dobre želje in molitve številnih kristjanov bodo spremljale sv. očeta pri njegovem težkem in odgovornem delu.

Po drugi strani ne gre pozabiti, da vprašanje imovine razbite goriške SDZ še zdaj po več letih ni urejeno, kot bi to moralo biti spričo ustanovnega sporazuma o razidu. Zakaj kar naenkrat takšna užaljenost napram očitku z Ljubljano, ne pa glede Gorice same? Zakaj?

Spričo razbijanja demokratične fronte na Primorskem, pri katerem je dr. Štoka igral pomembno vlogo, nam nihče ne more zameriti, če podvomimo v njegovo resnično privrženost demokratični stvari. To ni nezaupnica primorskim Slovence, ki dosti itak nimajo izbirati, pač pa demokratična nezaupnica vsem tistim, ki so planirali in izpeljali enostransko likvidacijo politike, ki je v prvih povojnih letih rešila primorske Slovence pred popolno kapitulacijo stalinističnemu nasilju. Zadnja beseda o tem najbolj žalostnem poglavju politične zgodovine primorskih Slovencev gotovo še ni bila izrečena.

UMOR V PARIZU

16. oktobra je bil v Parizu umorjen Bruno Bušić, načelnik propagande v Hrvatskem narodnem vijeću, "eden od najbolj političnih talentov, ki nam jih je val hrvatske Pomladi vrgel na to stran svobodnega sveta," — "človek, ki je v resnici... objavil najbolj dokumentirani politični material iz dobe hrvatskega svobodnega prebujanja do njegove nasilne zadušitve", kakor je pokojnega Bušića opisal Bogdan Radica, ko ga je lani obzirno kritiziral zaradi njegovih naivnih pogledov glede hrvatsko-sovjetskih odnošajev, objavljenih v čikaški *Danici*. Bušićovo politično strategijo smo ostro kritizirali tudi v *Klicu Triglava*, saj je prihajala od človeka, ki je gotovo užival velik ugled med hrvaškimi emigranti, saj je pri lanskih volitvah za Narodno vijeće Iosegel prvo mesto v glasovih.

Da je bil morilec poslan od jugoslovanske tajne policije, se zdi gotovo. Presenetljivo je, da je uspel v svojem načrtu, saj je Bušić vedel, da se je nahajal na rdeči listi. Ga je morda njegova politična naivnost zanesla tudi v osebno naivnost, ko se je ponoči sam kretal po tujem mestu? Okoliščine, kakor je bil umorjen, — s strelji na zaprtem dvorišču stanovanjskega bloka, — dopuščajo sum, da je bil izdan od nekoga, ki je z njim direktno ali indirektno sodeloval, tem bolj, ker je morilec izginil brez sledu.

Svetovni tisk je o umoru poročal obširno in bil na splošno mnenja, da gre za obračune med titovsko in hrvatsko nacionalistično skrajnostjo.

Bušić je sicer stanoval v Londonu, vendar je veliko potoval. Živel je od svojega političnega delovanja, kolikor nam je znano.

UREDNIŠTVO

Pisma uredniku

Južnoameriške diktature
Uredniku Klica Triglava.

Pošiljam prepis pisma, ki sem ga 1. februarja letos poslal koroškemu NAŠEMU TEDNIKU, pa ga niso objavili. A ker tudi v KLICU včasih berem o vojaških diktaturah Južne Amerike, je prav, če tudi bralci tega lista poznajo bistveno značilnost, namreč, da te južnoameriške diktature sicer niso angleška demokracija, a da se bistveno ne razlikujejo od Aleksandrove v Jugoslaviji, ali od diktature Pilsudskega na Poljskem pred vojno.

"Uredniku Našega tednika, Celovec.

Prečital sem Vaš članek o Argentini, ki ga prilagam, in ki boleha na gorastem nepoznanju argentinskih prilik.

Predvsem hočem povedati, da izvirajo vojaški režimi, ki vladajo skoraj vsem državam latinske Amerike, iz svojih razmer tega kontinenta in imajo tudi kako dobro poleg številnih slabih strani. Vse kritike dobroamerne zahodno evropske demokratične javnosti, ki slepo ponavlja in povrh še napihuje komunistične fraze, pa so žal povsem napačne, izgrajene na izmišljenih ali povsem izkrivljenih dejstvih.

Kljub malce spremenjeni usmerjenosti "Tednika" v zadnjih letih, se verjetno strinja, da režimi, ki so uprizorili Katynske poboje, organizirali gulage, pomorili domobranci in druge vojne ujetnike ob koncu vojne, pozneje pa s tanki zadušili svobodo Madžarske in Češkoslovaške, niso ravno poklicani, da dajejo nauke o človeških pravicah. A prav tako je odveč, da njihova terminologija omreži lahkoverno javnost site in bogate Evrope.

Vojaške vlade Latinske Amerike imajo prav malo opraviti z evropskimi fašističnimi režimi. Starejšega datuma so in kadar se kitijo s kako določeno politično barvo, se ta samo približuje določenim evropskim političnim nazorom. Najbližji sorodnik fašizma v Argentini je bil peronizem, ki ga je odstranila sedanja argentinska junta. Ta sloni - čeprav se Vam morda čudno sliši - na liberalnih meščanskih načelih blizu povprečnim pojmom zahodne demokracije preteklih desetletij. Resnični demokraciji je bližja kot jugoslovanski komunistični režim ali Frankova Španija, da ne govorim o fevdalnih "demokracijah" sovjetskega sistema.

Podčrtam, da podobni sosveti vladajo skoraj vse južnoameriške republike. Sličen režim upravlja na primer Peru. Ker v zunanji politiki po potrebi ljubimka s sovjeti, mu dajo to prednost, da ga ne zadene skoraj nobena graja svetovnega tiska. Ko pa je pred nekaj leti podobna "junta" zrušila skrajno levičarski režim v Čilu, se je nanjo sprožil stroj svetovne propagandne mreže rdeče internacionale. Seveda je postala čilska junta prototip "fašizma" (kar pomeni v komunističnem leksikonu vse, kar je njim nasprotno). Vendar so komunisti doslednejši in logičnejši kot naivni evropski demokrati. Ker peronizem kljub raznim infiltracijam zadnjih let ni bil

njihov, se jim ne zdi vredno voditi orkestrirane propagande proti argentinski junti. Tako je evropski demokratični tisk tisti, ki uporabljajoč rdečo terminologijo prinaša največje neumnosti o argentinskih prilikah. Ob obisku Evrope pred nekaj meseci nisem čital v ljubljanskem "Delu" nič izrednega o Argentini, pač pa sem zasledil skrajno bedast članek v konservativnem švicarskem "Weltwoche".

Res je, da je zdaj gospodarski položaj Argentine zategnjen - kolikor vem, je ta pojav svetoven - a sicer živimo tako kot smo zmeraj živeli. Pred nekaj leti je skrajna levica izzvala vrsto atentatov in pobojev v upanju, da z organiziranim terorjem doseže totalitarno politično oblast. V skladu z revolucionarno strategijo, ki jo najdete v vsakem marksističnem priročniku, je usmerila svoje napade na varnostne oborožene sile obstoječe družbe. Te miniaturne vojne prav gotovo ni izzvala junta, ki takrat sploh ni obstajala, temveč levičarske teroristične formacije. Jasno, da so varnostni organi na objavljeno vojno odgovarjali in seveda niso zmeraj postopali v rokavicah. Iz "Tednika" razvidim, da tudi demokratična avstrijska policija ni vselej galantna, kadar gre za slovensko manjšino, ki prav gotovo nima nikakega namena, da si pribori totalitarno oblast ne na Koroškem, ne v Avstriji. V borbi v Argentini je padlo nekaj stotin, največ nekaj tisoč oseb v jako omejenem krogu ljudi na obeh straneh in Vaši podatki o izginotju 70.000 ljudi ter ubijanju in mučenju na dnevnem redu so navadna neumnost. Kdor pa gre z orožjem v roki na cesto, da strelja na policijo in vojaštvo, mora že vedeti, da bodo tudi nanj streljali. Obsojati samo vladni teror kadar obstaja tudi revolucionarno nasilje, je povsem pristransko. Demokracija si s tako propagando izpodkopa svoje lastne osnove.

Nisem se spuščal v nobeno podrobnost argentinskega političnega razvoja, ker naše prilike Vaše čitatelje relativno malo zanimajo. Hotel sem le poudariti, da je splošna slika Argentine, kot jo daje Vaš članek, povsem zgrešena.

Najlepše pozdrave, vdani
Vojko Arko,
Guemes 691, 8400 SC de Bariloche
Rio Negro, Argentina." V. A.

Kaj pravi na to dr. Štoka?

Uredniku Klica Triglava.

"Čuvajmo spomenik bazoviških žrtev in spomenike naših partizanov", je rekel deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Drago Štoka na protestnem zborovanju zaradi oskrnitve spomenika bazoviškim žrtvam fašizma in spomenikov padlim partizanom na Krasu.

Prav! Čuvajmo vse te spomenike!

To zahteva olika omikanih ljudi, to zahteva človeško sočutje do žrtev nasilja in do padlih narodnih borcev brez izjeme, čeprav najdemo med partizani tudi komuniste, ki so se v prvi vrsti borili za uvedbo svoje diktature.

Dr. Drago Štoka pa je pozabil na ogromne žrtve komunističnega nasilja na našem domačem ozemlju, v Sloveniji in v vsej Jugoslaviji, med vojno in po vojni, da so le komunisti prišli na oblast.

Vse te žrtve izhajajo iz vseh slojev slovenskega ljudstva in med njimi najdemo tudi duhovnike, matere in otroke. So vsi nedolžni, pa nimajo niti svojega grobišča, kjer naj bi preživeli svojci lahko pokleknil in iz pietete molili.

Dr. Štoka izhaja iz katoliških vrst, is Slovenske katoliške skupnosti, pa se ni spomnil teh žrtev komunističnega nasilja, da bi jim prav na protestnem zborovanju na Krasu že iz same krščanske in človeške pietete počastil in zahteval odkritje njihovih grobišč. To bi namreč bila njegova dolžnost, ko se sklicuje, da zastopa vse Slovence.

Sorodnik žrtve komunističnega nasilja.

"SLOVENSKA SKUPNOST IMA UREJENE ODNOSSE Z MATIČNO DOMOVINO NA OSNOVI NAČELA MEDSEBOJNEGA NEVMEŠAVANJA TER NAČEL SAMOSTOJNOSTI IN PLURALIZMA"

Dr. Drago Štoka, deželni poslanec "Slovenske skupnosti", nam je iz Trsta poslal spodnji dopis, datiran 15. 9. 1978, ki smo ga prejeli, ko je bila zadnja številka že v tisku. Na sam dopis odgovarjamo v enem od uvodnikov.

Urednik

"Nekateri prijatelji so me opozorili na članek "Kje stoji Slovenska skupnost", objavljen v 462. številki Vašega lista z datumom 23. junija 1978, v katerem so hudo zlobne in neresnične trditve, namigovanja in podtikanja na račun samostojne demokratične politične organizacije Slovencev v Italiji "Slovenske skupnosti", katere člani in volilci so mi zaupali odgovorno funkcijo pri njenem vodstvu in predstavnstvu v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine.

Opuščam vsa tista mesta v omenjenem članku, ki postavljajo v dvom privrženost demokratični strani Slovenske skupnosti in njenega predstavnika v moji osebi ("... toda kdo more garantirati, da bo izvoljeni kandidati na slovenski listi stal na demokratični strani skupaj z demokratičnimi Italijani, kadar bi se v Italiji odločala stvar svobode?"), ker se mi zdi odveč razpravljati o Vašem nezaupanju do 10 tisoč primorskih Slovencev, ki stalno zaupajo Slovenski skupnosti in njenim izvoljenim predstavnikom. Pridite med naše ljudi na Tržaškem, Goriškem, v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini in si tako sami razpršite dvome, ki Vas tarejo v Londonu!

Toda glavni razlog za to moje pisanje je Vaša zlonamerna trditev, "da ima Ljubljana - podobno kot s Koroško - svoj pakt tudi s Slovensko skupnostjo" in "da ima ta Skupnost zaradi materialne podpore iz Ljubljane politično vezane roke!", kar zveni slovenskemu primorskemu človeku demokratičnega prepričanja kot žalitev in zlobno natolcevanje, ki si ga lahko privoščijo samo tisti, ki za svoje trditve nikomur ne odgovarja. Zato takšnih trditev vodstvo Slovenske skupnosti v Italiji ne bi pričakovalo od glasila, ki hoče veljati za demokratično, kar pomeni tudi ne pisati neresničnih stvari in s tem delati krivico prizadetim.

Lahko bi tu z Vami na dolgo in široko polemiziral, a za resnicoljubne ljudi je dovolj, da ponovno poudarimo, da je Slovenska skupnost politično in materialno samostojna organizacija, ki se finansira zgolj s prispevki svojih članov in somišljenikov. Zato kdor tjuven dan trdi drugače, dela to v slabi veri, ker hoče namerno škoditi. Zato odločno zavračam - tako osebno kot v imenu Slovenske skupnosti v deželi Furlanije-Juljske krajine - Vaša podtikanja kot povsem neresnična in krivična do vseh demokratičnih Slovencev v Italiji in njihovih političnih predstavnikov.

Slovenska skupnost ima - kot je vsej zamejski

javnosti znano - urejene odnose z matično domovino na osnovi načela medsebojnega nevmešavanja ter načel samostojnosti in pluralizma, na katerih sloni naša politična organizacija. V tem smislu smo in bomo od matične domovine zahtevali, da moralno in politično podpre naše napore za ohranitev slovenske manjšine v Italiji. Zato je vsako natolcevanje o materialni podpori naši organizaciji zlobna laž, s katero se hoče diskreditirati delo Slovenske skupnosti, kar objektivno pomeni sejati med tukajšnje demokratične Slovence sumničenja do njihovega vodstva, jih s tem odtrgati od samostojne slovenske poti in jih posredno usmerjati v italijanske stranke. Toda demokratični primorski Slovenci nismo nikdar hlapčevali nobenemu režimu in tudi ne pristali na nobene koncesije za skledo leče. V tem pogledu se ne bojimo zgodovine. Moralno in materialno pomoč črpamo iz zdravih sil našega primorskega ljudstva, ki nam kljub napadanju z leve in desne in drugim neugodnim razmeram stalno stoji ob strani, zaupa pri volitvah in tudi materialno prispeva za stroške v zvezi z našo dejavnostjo.

Toliko v vednost Vašem listu in vsem, ki napačno sklepajo o naši politični usmeritvi in našem trdem vsakdanjem delu ob pomanjkanju stalnih materialnih sredstev za nujne vsakdanje potrebe. Če Vaš list želi nadaljevati z neosnovanimi podtikanjem, sumničenji in nezaupanjem do naše samostojne demokratične stranke v Italiji, mu je prosta pot. Toda s svoje strani želimo ponovno poudariti vsem, da sta nam samostojnost in resnica nadvse dragi, da bi se pustili od kogarkoli igravati. To dobro vedo vsi, tudi tisti naši rojaki, ki berejo Vaš list.

Prosimo, da to naše pojasnilo objavite v Vašem glasilu.

S spoštovanjem
DRAGO ŠTOKA

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti
v deželi Furlanije-Juljske krajine."

"GLAS IZ PRIMORSKE"

"Nekaj Primorcev" nam je poslalo spodnji dopis. Ur.

"Hočemo vedeti resnico"

"Dne 4. marca 1974 je KATOLIŠKI GLAS objavil zahtevo skupine slovenskih volivcev "Hočemo vedeti resnico," ki se je glasila:

"S presenečenjem in začudenjem smo naleteli v neki januarski številki PRIMORSKEGA DNEVNIKA na trditev, da je objava nekaterih prispevkov prof. Beličiča v koledarju Goriške Mohorjeve družbe v nasprotju z vsem tistim, o čemer se je dogovarjal slovenski politični predstavnik katoliškega tabora v Italiji, ko je vzpostavljajal stike s predstavniki Socialistične zveze Slovenije.

Pri tem se moramo nujno vprašati, kako je sploh mogoče, da bomo tu v zamejstvu mislili in pisali le tako, kakor je vseh Ljubljani, ko živimo vendar v državi, kjer je po ustavi vsakomur priznana pravica, da misli in piše, kar hoče, le da ni v nasprotju z zakonom. Odgovor na to vprašanje ne more biti kot negativen.

Še hujše pa je, če je res, da bi se morali spremeniti v pokorne sluge, ker so na to pristali nekateri ljudje, ki bi po svojem političnem prepričanju morali odločno odklanjati vse, kar ni v duhu z demokratičnimi nazori. V takih pogojih postane nesmiselno delovanje samostojnih kulturnih in političnih organizacij v zamejstvu.

Žalostno je, da naša javnost ni do tu ničesar slišala o stikih z Ljubljano in prav tako o tem, kar so tam sklenili. Zato bi kot Slovenci in demokrati hoteli vedeti, kaj delajo tisti, ki nas predstavljajo. To moramo vedeti, ker pač nismo pripravljeni podpirati ljudi, katerim zaupamo neke določene stvari, v resnici pa delajo, kar sami hočejo.

Odgovoril je dr. Štoka v KATOLIŠKEM GLASU z dne 28. marca in povedal, da je v Ljubljani iskal "enako gledanje matične domovine do vseh Slovencev v Italiji". Nič drugega!

Iskal je podporo svoji stranki, saj drugega pod besedami "enako gledanje" ni mogoče spoznati in razumeti!

"MATIČNA DOMOVINA" NAM NE POMAGA

Matična domovina naši manjšini v Italiji ne pomaga, kakor bi morala, ker ne nastopa s konkretnimi zahtevami za globalno zaščito vseh naših pravic. Površne izjave tako vmirovni pogodbi kakor v londonskem memorandumu ter v osimskem sporazumu ne zadoščajo in so samo slepilo, pesek v oči!

Le zakaj ni beograjska oblast zahtevala, da se v londonskem memorandumu ohrani pravilo statuta Svobodnega tržaškega ozemlja, da sta slovenski in italijanski jezik enakopravna na vsem področju?

In zakaj beograjska oblast ni slišala besede in konkretnih zahtev naše manjšine, preden je podpisala osimski sporazum?

Zakaj beograjska oblast ne nastopi primerno in odločno, da si Slovenci v Italiji lahko ohranimo svojo zemljo in dosežemo zaščito in uživanje naših pravic?

Jugoslovanski kupci prinašajo milijarde dinarjev v Trst, v Gorico in sploh sem v zamejstvo! Zakaj ne bi beograjska oblast vsaj zažugala z možnostjo prekinitve tega razmerja, na primer z zaporo meje, če rimska vlada ne ugodí upravičenim zahtevam naše manjšine, ki hoče biti le navadno mostišče za trgovske odnose med državama?

*

Dogovarjanja v Ljubljani nam torej niso koristila in so tudi zato porazna, ker v Trstu in Gorici ni več Slovenske katoliške skupnosti, ki je ves povojni čas javno nastopala in s tržaško Slovensko demokratsko zvezo

ter goriško Slovensko demokratsko skupnostjo v krovni Slovenski demokratski zvezi izpričevala in širila krščanska in demokratična načela ter se uspešno bojevala za človekove svoboščine in za pravice Slovencev v Italiji.

Ob stikih z Ljubljano so mladi predrzno zavrgli svoje katoliško organizacijo in zašli v Slovensko skupnost, ki izrecno ne izpričuje krščanskih načel in sploh nobene politične ideologije ter nastopa le s poudarkom na "slovenstvo", ki dandanašnji spričo številnih zlasti marksističnih ideologij ne zadošča, ker politično ne izobrazuje in ne oblikuje.

Razmere pa narekujejo prav slovenski manjšini v Italiji, živčevina meji matične domovine s komunistično diktaturo in v državi demokratičnih svoboščin, izbiri in zagovarjanje zdrave ideologije, sloneče na resnično krščanskih in demokratičnih načelih, da mladina ne postane plen materialističnih pridigarjev!

Prav so rekli slovenski volilci: "Čemu samostojne kulturne in politične organizacije v zamejstvu", če moramo biti samo pokorni sluge in ne ponosni svobodni Slovenci, "ker so na to pristali nekateri ljudje, ki bi po svojem prepričanju morali odločno odklanjati vse, kar ni v duhu z demokratičnimi nazori."

Namerna podređitev ljubljanskemu komunističnemu režimu z odklonom teh nazorov utegne namreč postati usodna, kakor pričajo tudi razni jokavi članki KATOLIŠKEGA GLASA, v katerih beremo, da po tej poti ne bo več zadostnih glasov za izvolitev slovenskega predstavnika v deželni svet.

KDO PREDSTAVLJA SLOVENCE V ITALIJI

Poglejmo stvari v obraz!

"Slovenska skupnost" pravi, da ona edina predstavlja Slovence v Italiji in govori v njihovem imenu.

Položaj pa kaže drugače, ker ob vsakih volitvah izvolijo komunisti tudi slovenskega poslanca z nad 50.000 glasovi odnosno senatorja z nad 100.000 glasovi in prav tako deželnega svetovalca s kakimi 15.000 glasovi.

Slovenski levičarji skupaj, pretežno komunisti, imajo svoje predstavnike v treh pokrajinskih svetih: dva v goriškem, dva v tržaškem in enega v videmskem. V občinskih svetih pa imajo: štiri svetovalce v Gorici, po dva v Trstu in Ronkah ter enega v Krninu.

Slovenski levičarji upravljajo potem kar šest od sedmih slovenskih občin na Goriškem in Tržaškem in senatorka Gherbez je uspešno nastopila za ustanovitev slovenskega vrtca: v furlanski občini Ronchi dei Legionari (Ronke). Vsi vneto zagovarjajo priznanje in spoštovanje pravic slovenske manjšine in so predložili tudi zakonske osnutke za njeno globalno zaščito. Na vseh javnih prireditvah pa nastopajo tudi s slovenskimi govorniki in slovenskim tiskom.

"Slovenska skupnost" upravlja samo eno samo slovensko občino, ker so ji zadnje čase levičarji kar dve iztrgali iz rok, ima deželnega svetovalca, po enega

zastopnika v goriškem in tržaškem pokrajinskem svetu, enega tudi v tržaškem občinskem svetu in dva v goriškem, potem pa po dva ali tri v šestih občinah z levičarsko upravo.

Ob državnozborskih volitvah leta 1976 je bilo v petnajstih občinah Slovenske Benečije oddanih 16.452 glasov. Od teh je "Slovenska skupnost" prejela 73 glasov, komunisti pa kakih 3.000.

V vsej deželi je "Slovenska skupnost" nabrala takrat 9.066 glasov za senat in 8.196 za poslansko zbornico, čeprav je zanjo glasovalo sedem letnikov več kot za senat in zraven še pokrajina Belluno v deželi Veneto.

Na letošnjih deželnih volitvah pa je "Slovenska skupnost" prejela 9.473 glasov, od teh 634 v videmski in pordenonski pokrajini. Leta 1973 je samo na Goriškem in Tržaškem prejela 10.183 glasov. To pomeni, da je letos padla tu za 1.344 glasov.

Kdo torej predstavlja Slovence v deželi Furlaniji - Julijski krajini?...

Po vseh teh podatkih je res težko razumeti, kako si "Slovenska skupnost" upa trditi, da samo ona predstavlja Slovence! Jasno je, da jo slovenski volilci zapuščajo in se premikajo, kakor kaže, raje v levo.

Tega pojava je "Slovenska skupnost" sama kriva, ker je zavrgla krščanska in demokratična načela in se nepremišljeno predala ljubljanskemu režimu. Zdaj bere sadove: ...

Pa povejmo še to, da so meseca septembra ob razpravah v Trstu v okviru uresničevanja osimskega sporazuma in sestave deželnega programa vsi slovenski in italijanski levičarji vneto zahtevali globalno zakonsko zaščito vse slovenske manjšine!

"Slovenska skupnost" pa še vnaprej vztraja, da se je za to potegovala samo ona, in KATOLIŠKI GLAS ji daje prav: ...

POKRAJINSKI SVETOVALEC SSK V LEVIČARSKEM ODBORU

Po letošnjih junijskih volitvah je "Slovenska skupnost" izjavljala, da bo zahtevala brezpogojni sprejem njenega programa za pravice Slovencev v vseh izvoljenih svetih: v deželnem, občinskem v Trstu in dveh pokrajinskih. Le tako, in še pod pogojem sprejema njenih predstavnikov v vse izvršne odbore, da bo podpirala imenovane uprave.

V vsem tem "Slovenska skupnost" ni uspela in se je v glavnem morala zadovoljiti z običajnimi obljubami. Njen tržaški pokrajinski svetovalec pa je kljub temu stopil v izvršni odbor levičarske uprave s komunisti, socialisti in socialnimi demokrati! Je pač član uredništva marksističnega PRIMORSKEGA DNEVNIKA:

Slovenski volilci, kar glasujete za kandidate "Slovenske skupnosti" ki ni nadaljevanje ne tržaške ne goriške SDZ!...

MARKSISTI LOVIJO MLADINO

Zamejski Slovenci krščanskih in demokratičnih načel smo nemi gledalci prodiranja marksizma v našo skupnost.

Nimamo lista, ki bi naše ljudstvo, zlasti našo mladino vabil in vzgajal v duhu starih slovenskih narodnih idealov, našo mladino, ki danes že ne pozna razlike med duhovnim in materialističnim življenjem! Šola, kjer se poučuje tudi slovenska zgodovina, leposlovje in verouk z vsemi krščanskimi resnicami, je ne vzgaja kot nekoč, verjetno zato ne, ker so marksistični propagandisti, zlasti komunisti v šoli in izven nje, bolj prebrisani in drzni in jo tako pridobivajo zase.

ŽRTVE FAŠIZMA IN ŽRTVE KOMUNIZMA

Fašizem nas je raznarodoval in hudo preganjal, celo stregel po življenju naših mladih narodnih borcev, komunizem pa je pobil veliko število naših bratov in sester, tudi duhovnikov, je uvedel svojo diktaturo in nauk materialističnega življenja z odpravo vseh duhovnih vrednot naših prednikov, ki so bile bogastvo Slovencev.

In vendar so naši mladini v šoli, v društvih in listih ne prikazuje ta porazna resnica.

Fašizmu smo se uprli in ga premagali. Zakaj bi se ne branili tudi pred komunizmom?

Upravičeno častimo naše bazoviške junake, mučeniške žrtve fašizma in ogorčeno protestiramo proti fašističnim skruniteljem njihovega spomenika. Celo komunisti hitijo pred njihov spomenik, se tam ostro zaganjajo proti fašizmu in ga obsojajo.

Ne najde pa se človek in list, ki bi se spomnil tudi žrtev komunizma in jih lepo počastil!

KRŠČANSKA DEMOKRACIJA ZAGOVARJA KRŠČANSKA NAČELA

Ne smemo se čuditi, če v takem položaju "pokornih slug" slovenski volilci gredo v marksistične vrste. Tisti pa, ki vztrajajo na krščanskih in demokratičnih načelih, se v nekaterih primerih odločijo za Krščansko demokracijo, ki ta načela zagovarja. Le ona še pomaga, da ne pademo prav vsi v žrelo komunizma!

Živeti hočemo svobodno in izpričevati vero v Boga in v resnično demokracijo; zato zavračamo suženjsko klečeplazenje pred katerokoli diktaturo.

*

Slovenski volilci, ki so hoteli "vedeti resnico" o dogovarjanju v Ljubljani, jo spoznavajo od leta 1974! Je taka, kot jo prikazuje "Glas iz Primorske", in tudi še hujša: ...

Nekaj Primorcev "

Slovenci v Kanadi so za šestdesetletnico Slovenske Svobode - 29. oktobra 1918 - izdali spominsko serijo zlatih in srebrnih kovancev s podobami slovenskih političnih in kulturnih vodnikov. V novembrski številki bomo objavili posnetek kovancev in vse podrobnosti glede naročila.

DR. KOLARIČEV 'ŠKOF ROŽMAN'

Koncem leta 1977 je izšel pri Mohorjevi družbi tretji in zadnji del Rožmanovega življenjepisa. Kot pravi pisatelj dr. J. Kolarič, niti on sam ni upal, da bo to delo dokočal; no, končno je pred nami. Knjiga je silno obširna, saj obsega 904 strani teksta, 32 strani slik in 96 strani njarazličnejših dokumentov, ki naj dokazujejo točnost navajanja. Obširnost knjige se da razložiti s tem, da pač obsega najkritičnejša leta Rožmanovega življenja in slovenskega naroda, to je, medvojna leta. Vsebinska je takorekoč zgodovina slovenske revolucije in reakcije, ko jo je prva povzročila.

Danes se človek skoraj ne more več postaviti v tiste tragične čase, ki jih je Škof Rožman in z njim ves slovenski narod doživljal. Silno napeto in z neko grozoto bereš o dveh kulminacijah revolucije: prvi, ko je bil narod izpostavljen likvidacijam vplivnih mož (49 po številu), ki jih je VOS likvidirala v začetni fazi revolucije; do prve samoobrambe 15. julija 1942 je padlo do 1500 ljudi na Dolenjskem. Pričevalec pravi, da so katerikrat vozili po cele kolone 20 ljudi, ki smo jih po mučenju pobili. Drugi višek pa je bil dosežen ob turjaški tragediji, ko je bil takorekoč ves narod predan namilost in nemilost revolucije. Narod se je zopet dvignil v samoobrambi z organiziranjem domobrancev.

Škof Rožman, tako je dokazano v tem življenjepisu, je med vojno reševal vse Slovence, ne glede na politično pripadnost. Rab je bil grob za 3000 slovenskih fantov in mož. Brez Rožmana in njegovih intervencij pri Vatikanu, Rdečem križu, zaveznikih preko zvez in okupatorju pa bi bilo žrtev še za nekaj tisoč več. Intervenal je celo za tajnika KPS Toneta Tomšiča in bi ga rešil ustrelitve, če ne bi Italijani zadnji trenutek zamešali za justifikacijo določenih oseb. V Ljubljani imajo sramotilni steber pred škofijo, češ, na tem kraju so manifestirale ljubljanske žene, naj vendar škof reši njihove moze iz internacije in češ, da je škof dal razgnati te manifestantke. Dejstvo pa je, da je sprejel deputacijo žena in vprašal, za koga naj intervenira. Omenjenih je bilo več imen; pa se je ugotovilo, da je za te že interveniral; potem pa so se domenili, da naj žene prinesejo listo novih imen, da se bo še za te interveniralo, toda deputacija se ni več javila... In druga stran: ko je bil sojen škof Rožman, je hotela intervenirati s pričevanjem tudi mati Toneta Tomšiča, pokojnega tajnika KPS; njeno pričevanje ni bilo dopuščeno. Ko je škofija predala šop dokumentov, ki bi govorili v korist škofa, dokumenti niso bili sprejeti za obrambo in so izginili... Med dokumenti, na žalost, manjka celotna obtožnica.

M. Djilas je izjavil (stran 5, uvod), da so Stepinca sodili, ker so bile razmere take, da so potrebovali obsojdo. Človek se vpraša ali je to res tako? Revolucija je bila zmagovita, notranjih sovražnikov takorekoč ni več imela po letu 1945; zakaj je namesto miru, velikodušnosti in dobre volje, ki bi jo tako potrebovali za rekonstruk-

cijo dežele in uvedbo socializma, režim vztrajal in še vztraja na konfrontaciji?

Peter Urbanc

SAJETOV 'BELOGARDIZEM'

Od političnega sodelavca

"Novo, resničnejšo podobo belogardizma" slika Franček Sajet v sobotnih prilogah ljubljanskega DELA, odnosno, vsaj on se domišlja, da jo slika. Če ne bi bil tako sila neokreten ali morda bolj okreten s svojim prvim "Belogardizmom" (v dveh izdajah: druga dopolnjena je izšla junija 1951), potem bi človek dopustil, da je slovenski narod priča novemu zgodovinskemu delu, ki naj pojasni, zakaj je prišlo do "narodnega izdajstva", pa do komunistične revolucije in vsega, kar je v zvezi s tem. Sobotna nadaljevanja imajo to veliko slabost, da vsebujejo grmado citatov, ne da bralec pri večini vedel, od kje so vzeti in iz kakšnega konteksta, če zaenkrat prezre sprotne avtorjeve komentarje, ki so ponekod privlečeni za lase, drugod pa šibko podprti.

Vsa Sajetova pisarija dejansko ni nič drugega, kot na citatih dokazati, da se je kontrarevolucija pripravljala že davno pred razpadom Jugoslavije, ko so cerkvene oblasti opozarjale na nevarnost komunizma in za to nalogo poverile Katoliško akcijo, ki naj bi narodu razložila nevarnost in ga pripravila na morebitni ideološki spopad z njim. Pravim, ideološki, ker se v tistih časih nihče ni mogel predstavljati, da bo nekega dne narod - ne da bi dosti vpraševal ali gledal okoli sebe - sam zagrabil za orožje in branil svoje življenje in svojo posest. Je to ena sama obtožba škofa Rožmana in dejansko odgovor Kolaričevemu memoarskemu delu o pokojnem škofu. Sajet očita dr. Kolariču, da je navajal v svojih treh knjigah samo pozitivne dokumente, dočim je negativne prezrl, odn. zamlčal. In te da bo zdaj Sajet uporabil, zlasti, odkar so odprti tuji zgodovinski arhivi in odkar so tudi emigranti pričeli objavljati svoje zapiske in spomine, česar ob času "Belogardizma" leta 1951 ni bilo na razpolago. Kot že rečeno, ta nadaljevanja dokumentarno tega ne izpričujejo, ker ne navajajo originalnih dokumentov, kadar jih citirajo, jih ne navajajo v celoti, kadar so vzeti iz konteksta, ne zavračajo dr. Kolaričevih navedb s protinavedbami, in ob vsem tem ne prepričujejo z močjo argumenta, kar vse je nazadnje edino merodajno za verjetnost neke zgodovinske teze ali razlage. Če nam bo v knjižni obliki Sajet to pozneje oskrbel, potem bom pač spremenil svoje sedanje mnenje, čeprav sem prepričan, da zgodovinar, ki bi raziskal in razčistil to najbolj žalostno dobo slovenske zgodovine, še ni bil rojen. Minila bodo desetletja, izpisane bodo nove strani časopisov in knjig, odprti bodo morali biti vsi arhivi, preden se bo nekdo lahko lotil tega veledele. Seči bo seveda moral tudi po nemških, laških, anglosaških in seveda tudi hrvaških in srbskih virih, preden bo lahko zapisal svojo sodbo. In predvsem bo moral biti neprizadet, kar nobeden od nas ni in nemore biti.

Ne da bi zahajal v podrobnosti, imam splošen vtis, kakor ga je dokazal Sajet, da je v osnovi, idejno,

imel škof Rožman popolnoma prav, in z njim seveda njegov predstojnik Pij XII., ko je opozarjal na nevarnost komunizma. Če bi namreč temu res šlo samo za neko narodno osvobodilno borbo, ne pa za revolucijo, ki je stremela po oblasti in izkoristila narodno osvobodilno borbo le za doseg tega cilja, potem bi bil škof Rožman v zmoti. Toda zgodilo se je prav to, na kar je škof opozarjal. Šlo je za zgodovinsko nasilno prevaro, kateri je večina slovenskega naroda nasledila, spet, večina v dobri veri, in ne nazadnje zaradi tega, ker politične prilike v predvojni Sloveniji (poleg onih v Jugoslaviji) niso bile urejene, ni bilo edinosti v osnovnih vprašanjih, ni bilo strpnosti med političnimi vodniki, skratka, ni bilo demokracije. Narod je bil miselno, politično in celo kulturno razbit na dva dela, ki sta se zrla med seboj in pripravljala pot tretjemu, ki je ob ugodni priliki posegel vmes. Vse rotnje in opozarjanje na nevarnost komunizma je bilo končno bob ob steno v takem razpoloženju; prišlo se je le dela prebivalstva, kar pa ni bilo dovolj. Če potem k temu dodamo še mednarodno politično negotovost glede razvoja vojne in celo njegovega izida, (in tudi o tem je treba govoriti, ker se na zahodu zavezniška zmaga še daleč ni zdela tako zagotovljena, kot smo si mi to predstavljali (ali si zamišlja Saje!)), potem postane jasno, da je bil položaj tako strašno zapleten in nevaren, da bi nas mogel državljanske vojne obvarovati samo čudež, ki ga pa seveda ni bilo, odnosno popolna kapitulacija pred komunisti, njihovim nasiljem, njihovim "znanstvenim" pogledom na svet, njihovo gospodarsko vsevednostjo, ki je tako zafurala nekdanje zdravo gospodarstvo, da se po tridesetih letih to še vedno ni izvleklo iz osnovnih težav, v katere so ga spravili.

Čakati je treba na Sajeovo knjigo in potem videti, koliko so navajani dokumenti izvirni in citati dokumentirani, (česar v DELU ni). Potem bo čas, da se lotijo odgovora tisti, ki dobo poznajo pred vojno in med vojno.

TO ZADEVA SLOVENCE V FRANCII

Julija meseca sem poročal, da je "Pariška grupa" objavila svojo Listino svobode (Charte de la Liberte) v 19 svetovnih, evropskih in vzhodnih jezikih, le slovenskega ni bilo med njimi. Pripomnil sem, da sem pisal vodstvu grupe in vprašal po vzroku te opustitve. Monsieur M. Korne mi je 10. avgusta odgovoril, da "Listina svobode ni bila prevedena v vse evropske jezike zaradi dejstva, ker v grupi niso včlanjene vse narodnosti in da zato ni bilo mogoče oskrbeti prevodov v vseh jezikih".

M. Korne me je prosil za slovenski prevod, ki da ga bodo vključili v bodoče izdaje, pa tudi, da ga bo veselilo, spoznati Slovence, ki živijo v Parizu in ki bi jih zanimala skupna akcija.

Sodelavci KT so oskrbeli spodaj objavljeni prevod, ki sem ga koncem septembra poslal g. Korneju, Slovence v Parizu odn. v Franciji pa vabim, da se javijo g. Korneju in sklicujejo na objavo njegovega povabila v Klicu Triglava. Naslov: M. M. Korne, Groupe de Paris, 28 Rue St Come, 95270 Luzarches, France.

-dp-

LISTINA SVOBODE

Svet gre nasproti edinosti z gospodarsko, znanstveno, tehnično, socialno in nacionalno revolucijo, ki podira umetne meje med narodi in množi stike in zveze med ljudmi ter jih neizogibno zbližuje.

Zaprte družbe so zato obsojene na propad. Komunizem se trudi, da bi v svoji borbi za obstoj, okrepljen svoj položaj in uveljavil totalitarizem po vsem svetu. Razvoj človeštva pa kaže, da je ta poskus obsojen na propad zaradi skupnih naporov vseh ljudi, ki so svobodni ali hočejo postati svobodni.

I.

Mi, Evropejci iz srednje in vzhodne Evrope, smo enodušno odločeni, odpraviti zatiranje in izpolniti težnje narodov, iz katerih izviramo, po svobodi, pravici in blaginji ter proglašamo s to Listino načela, ki vodijo našo akcijo. Listina se nanaša na naše narode in na vse ljudi, ki hočejo ostati svobodni in ki naprotujejo silam zatiranja, ki jim groze.

II.

Svoboda je ena, splošna in nedeljiva.

Svoboda daje vsakemu človeku enake pravice in dolžnosti in je omejena samo s svobodo drugih in s spoštovanjem človekovih pravic in dolžnosti.

Medtem ko so posamezniki in skupine svobodni, da izbirajo načine in sredstva, so odgovorni za svoja dejanja in napake.

Družba mora jamčiti svobodo vsakega človeka.

Zakoni, ki svobodo zagotavljajo, morajo biti nedvoumno formulirani in uveljavljeni brez kakršnihkoli prihrankov.

III.

Pravica mora biti enaka za vse: mora biti nepristranska, neodvisna in suverena. Spoštovati mora človekovo dostojanstvo. Socialna pravica je izraz človeške solidarnosti. Preprečuje izkoriščanje človeka po človeku. Pomeni pravično delitev socialnih dobrin v skladu z individualnimi in kolektivnimi napori.

IV.

Človek ima pravico do svobodnega udejstvovanja na vseh področjih za zagotovitev svojih etičnih, duhovnih in materialnih potreb. To pravico je možno uporabiti na individualni in kolektivni način. Sistem gospodarskega upravljanja, tako zasebnega kot družbenega, ne sme biti tog in mora biti zasnovan na udeležbi vseh zainteresiranih v odločanju. Načela, na katerih počiva družbeno življenje, morajo imeti za cilj dobrobit vseh ljudi. Zasnovana morajo biti na solidarnosti med posamezniki, družbenimi skupinami in narodi. Solidarnost pomeni humanizem, ki povezuje nove vrednote s spoštovanjem tradicije vsakega naroda.

Samoodločba je osnovna pravica vsakega naroda. Samoodločba mora zagotoviti svobodo in enakopravnost posameznikov in etničnih ali narodnih skupnosti. To so načela, ki dajejo državi zakonitost. Država, ki krši človekove pravice, izgubi svojo zakonitost.

Svoboda narodov je izražena v neodvisnosti. Neodvisnost predstavlja osnovo državne suverenosti.

Narodna suverenost ne postavlja države nad zakon: jamči samo sredstva svobodnega razvoja narodov in etničnih skupin v okviru njihove kulture in tradicij. Ne sme predstavljati ovire za vzpostavitev med-državnih skupnosti na podlagi svobodne odločitve narodov.

Neodvisnost in suverenost morata zagotoviti narodni razvoj, čigar merila so svoboda, pravica in blaginja.

Nobena ideologija ali državni razlogi ne morejo opravičiti uporabe neodvisnosti in suverenosti v prid enega samega razreda, stranke, oligarhije ali - v primeru večnarodne države - ene same etnične skupine.

VI.

Ljudje srednje in vzhodne Evrope stremijo k enotnosti evropskega kontinenta, da bi se osvobodili zatiranja.

Evropa je skupna domovina vseh narodov, ki jo sestavljajo. Združena Evropa bo njihov dosežek in najboljše jamstvo njihovega miru in varnosti. Predstavlja la bo etapo v gradnji svobodnega sveta.

Evropski politični okvir pomeni privrženost pluralistični demokraciji.

*

Ko odbijamo vse totalitarne oblike in ideje, moramo takoj in neprestano

- boriti se za odpravo totalitarnih ustanov in držav v srednji in vzhodni Evropi;
- boriti se za samoodločbo in neodvisnost naših narodov, katere zatira komunistični totalitarizem;
- pomagati onim, ki se borijo proti zatiranju in totalitarizmu;
- zastopati in podpirati težnje naših narodov;
- budno paziti na spoštovanje človekovih pravic;
- širiti ideje te Listine;
- delovati za svobodno in združeno Evropo.

NE BO SPRAVE, PRAVI POLIČ

V Kočevju so 4. oktobra slavili 35. letnico kočevskega zbora, ki je leta 1943 po zlomu Italije zbral delegate OF. Ti so "postavljali prve temelje nove državne in družbene ureditve Slovenije", kot je dejal Zoran Polič, slavnostni govornik na seji vseh treh zborov občine Kočevje. Polič je ob tej priložnosti poudaril, da "slovenski človek nikdar - tudi ko bodo prihajale nove in nove generacije - ne more pozabiti preteklosti, ki kot edinstveno zgodovinsko izročilo opozarja, da je samo enotnost ogromne večine slovenskih ljudi v OF rešila slovenski narod uničenja in hlapčevstva. To velja tudi kot jasen in načelno odgovor vsem tistim v svetu, pa tudi peščici doma, ki stalno ponavljajo parole o nekem pomirjenju z vsemi, ki so se med vojno skupno z okupatorji borili zoper slovensko svobodo in ki bi želeli z vrnitvijo na strankarsko življenje izpred vojne ponovno zagospodariti - fizično in duhovno - slovenskim delovnim ljudem."

BOJKOT OLIMPIADE V MOSKVI ZARADI OPOREČNIKOV?

Od našega sodelavca

Sovjetska zveza naj ne bo prepričana, da se bodo olimpijske igre leta 1980 vršile v Moskvi, je izjavil na londonski televiziji koncem avgusta britanski zunanji minister dr. Owen. Nekako istočasno so tudi naznanili, da bo na svojem prihodnjem zasedanju v oktobru Svet za šport razpravljal o predlogu, naj bi se britanska vlada posvetovala z vsemi državami Evropske skupnosti in Nata, če bi kazalo organizirano bojkotirati moskovsko olimpijado.

Vzrok za to stališče je sovjetsko preganjanje takoj imenovanih disidentov, oporečnikov, ki jim sovjetske oblasti sodijo in jih obsodijo kljub protestom širom sveta, vključno nekaterih zapadnih komunističnih partij. V glavnem se je pričelo z aretacijo Orlova, nato Šaranskoga, Ginzburga itd.

Zelo številni protesti (ne samo) zapadnih vlad, političnih strank, sindikatov, profesionalnih združenj in posameznih uglednih in svetovno znanih osebnosti niso nič zalegle. Nasprotno, Sovjeti so vsem v brk nadaljevali s procesi in še naprej obsojali oporečnike, jih obdolžili še vohunstva in izdajstva, svetovne kritike pa zavrnili, češ da vse to nima nič opraviti s Helsinško deklaracijo, ampak da je to le vmešavanje v notranje zadeve Sovjetske zveze.

Spričo tega je postalo jasno, da utegne samo poteza izredne velikosti in tragičnosti predočiti sovjetskim voditeljem, da morajo upoštevati svetovno javno mnenje in vsaj prenehati s preganjanjem ljudi, ki se ne strinjajo z notranjo sovjetsko politiko, zlasti potem, ko jih ni spametovala odločitev nekaterih zahodnih vlad, ki so odpovedale trgovinske kupčije ali znanstvene izmenjave, pa tudi raznih strokovnih in sindikalnih organizacij, ki so odpovedale medsebojne obiske, ter raznih mest, ki so imela svoje posestrime v Sovjetski zvezi, pa so se jim iz sramu in protesta odrekala.

VPLIV NA SOVJETSKE DRŽAVLJANE

Kot odločitev za tak svetovni bojkot ni enostavna, saj je treba najprej na tej strani železne zavese prepričati goro odločujočih ljudi za tak predlog, je po drugi strani še vedno vprašljivo, če bo tudi tak bojkot zalegel odnosno če ne bo celo okrepil sovjetsko notranjo zatiralno politiko in jo na mednarodnem polju na vseh možnih kriznih točkah zamejske oble naredil še bolj vročo kot že je. Seveda bodo sovjetski državljani, poleg sovjetskih oblastnikov, čutili odium svetovnega mnjenja, toda spričo mnopoliziranega položaja javnih občil v Sovjetski zvezi in njenih satelitih ni govora, da ne bi nazadnje prevladala uradna interpretacija, ki bo seveda dala prav argumentu sovjetske vlade, - medtem ko argumentacije nasprotne strani državljani niti slišali ne bodo.

Zagovorniki bojkota stavljajo za primer olimpijske igre 1936 v Berlinu, ki jih je Hitler izrabil za svojo propagando, kot bodo to brez dvoma storili leta 1980 Sovjeti z olimpijado v Moskvi. Argument teče, da bi Hitler dovolj zgodaj spoznal reakcijo svetovnega mnjenja, če bi se mu že uprli leta 1936 in bojkotirali berlinske igre. Kdo ve, če bi Hitler to upošteval, norec, kot je bil. V najboljšem primeru je moč reči, da se z vžigalicami ne gre igrati in da olimpijski odbor ne bi smel zaupati iger tako leta 1936 Hitlerju, kot jih ne bi smel zaupati za leto 1980 Brežnjevju, ali kdorkoli že utegne biti tedaj v njegovih škornjih.

V londonskem tisku je o tem potekala živahna debata, ki seveda še ni končana. Oglasil se je star olimpijec in socialist Lord Noel-Baker, in nasprotoval takemu bojkotu odklanjajoč povezovanje politike s športom. Zavrnil ga je drugi socialist, narodni poslanec Janner, in ga vprašal, če je olimpijsko gibanje zainteresirano samo za "svobodo gibanja na tekmovalni stezi" na pa za svobodo gibanja povsod po svetu. Oglasil se je tudi prof. Ilija Glezer, ki je bil še nedavno v sovjetskem kazenskem taborišču: kakšen paradoks, da se bodo olimpijske igre, zgrajene na idejah mednarodnega bratstva, svobode izražanja in človekovega dostojanstva, vršile v deželi, kjer je zatiranje posameznikovih pravic in potlačanje medsebojnih komunikacij vladna politika? Glezer je prepričan, da bodo tuji obiskovalci in tekmovalci, med olimpijskimi igrami očitkovito ločeni od sovjetskih državljanov in zlasti od židovskih in ne-židovskih disidentov. "Ali ste pozabili na olimpijado leta 1936, ko so nacisti očistili deželo od Židov in drugih oporečnikov?" je vprašal Glezer, kateremu je nekaj dni pozneje dodal Vladimir Bukovski, tudi eden od preganjancev, ki živi zdaj na zahodu: "Olimpijske igre v Moskvi bodo napravile vtis, da zahodno javno mnenje podpira sovjetsko kazensko politiko. Sovjetska zveza zanika državljanske svobščine svojim državljanom, omejujejo emigracijo, krši Splošno izjavo o človekovih pravicah in manipulira s svojim zakonom vojaške obveznosti tako, da kaznuje mlade ljudi, ki se odpovedo državljanstvu in hočejo izhodno vižo za emigracijo. Sovjetska zveza želi napraviti vtis prijazne dežele, ki da ji je samo do iger ne pa do Gula-ga. Toda Zahod ne sme dati ugleda agresivnemu totalitarnemu režimu."

PRED - OLIMPIJADA

Potem je Bukovski razkril naslednjo zanimivost: "Sovjetska zveza namerava povabiti v Moskvo 2000 atletov na pred-olimpijske igre leta 1979, toda je dala vedeti, da atleti iz "neprijateljskih" dežel ne bodo dobrodošli, razen če ne bodo izjemnega kalibra. Pravtako so Sovjeti zahtevali od Mednarodnega olimpijskega odbora, da poročevalci ustanov, ki so "sovražne" olimpijskemu "duhu miroljubnega prijateljstva", kot sta to RADIO SVOBODA in GLAS AMERIKE, ne bodo imeli vstopa." Bukovski je mnenja, da so sedanji procesi samo uvod v olimpijsko politiko Sovjetske zveze, ki hoče dovolj zgodaj očistiti deželo oporečnikov in tako ob času prepričati Zahod, da ni nobene opozicije v Sovjetski zvezi, ampak da je šlo samo za parazite, agitatorje,

huligane, vohune in norce.

Toda prof. Wheeler, ki v Belfastu predava na oddelku za slovanske študije, nekam naivno svetuje, da je treba igrati politiko odprtih vrat, kjer so stiki z sovjetskimi državljani dobrodošli, kakršnikoli naj bi že bili. V primerjavi z berlinsko olimpijado navaja svetovni mladinski festival v Varšavi leta 1955, za katerega se mu zdi, da je posredno pospešil destalinizacijo v Vzhodni Evropi.

ORWELL IN LETO 1984

Potem se je v londonskem TIMESU spet oglasil Bukovski in skupaj z 19 drugimi podpisniki (med katerimi so bili Čeh Josten, Srb Marčetić, znani češki jezuit Lang in vrsta britanskih vidnih državljanov) navajal, da se bo npr. tekmovalstvo jadrnic vršilo v vodah Estonije, katere inkorporacijo v Sovjetsko zvezo mnoge države še do danes niso priznale. Nič ne more biti dovolj naivnega, je zapisal, kot verjeti, da bo ogromno število obiskovalcev preplavilo Moskvo in onemogočilo sovjetski tajni policiji, da bi nadzorovala njihov stik s sovjetskimi državljani. Kot se niso olimpijade vršile v letih 1916, 1940 in 1944, tako naj se tudi ne vrše leta 1980, kot izraz prezaposlenosti z nasprotovanjem tiraniji, predlaga Bukovski; on je mnenja, da bodo Sovjeti kljub temu imeli svojo olimpijado le za svoje satelite, čeprav brez kolajn Mednarodnega olimpijskega odbora. Po 1980 letu, naj bi bile naslednje olimpijske igre 1984. Mednarodni olimpijski urad in zaenkrat še svobodni svet naj izbirata sedaj, če bodo medalje leta 1984. iz Orwellove plastike ali pa iz plemenitih kovin, prekaljenih v resničnem helenskem duhu olimpijskih idealov. Ne smeta opustiti te nikdar več se ponujajoče prilike, ki sicer lahko uniči olimpijsko gibanje; to ga ne bo samo rešilo, ampak bo prižgalo plamen - ne samo za petnajst dni na Leninovem stadionu - ampak na vsem svetu za naše potomce, je zaključil pismo TIMESU Bukovski s svojimi sopodpisniki.

OLIMPIJSKI ŠTATUTI

Toda za posebnega dopisnika SUNDAY TIMESA 27. avgusta cela zadeva le ni tako enostavna: igre ali bojkot, svoboda ali tiranija.

Čeprav ne gre v detajle, se zdi, če pogledamo v precedente, da je bila Južna Afrika izključena iz Mednarodnega olimpijskega odbora samo zaradi rasne diskriminacije proti črnim športnikom in ne zaradi splošne rasne politike južno-afriške vlade. Vsi znaki kažejo, da bo Južna Afrika lahko spet tekmovala na olimpijadah, kakor hitro bo ukinjena rasna diskriminacija na športnem področju (in dogodki se odvijajo v tem pravcu). V koliko v to področje vpadajo tudi splošne človekove pravice, je stvar debate; in to bo brez dvoma imel v mislih britanski športni svet, ko bo razpravljal o bojkotu. Kajti če gre za splošne človekove pravice, potem je verjetno imel prav Dennis Follows, predsednik Britanskega olimpijskega združenja, ko je dejal: "Pripravljen sem igrati proti vsakomur kadarkoli že. Kajti če bom pričel izbirati, potem bo tri četrta sveta, kjer ne bom hotel igrati." In sledeči redosled dogodkov je več kot poučen:

Sovjetska zveza je prvič nastopila na olimpijadi leta 1952. v Helsinkih, torej leto dni pred Stalinovo smrtjo, čigar uspehi na polju človeških žrtev so znani vsemu svetu. Štiri leta pozneje v Melbourneu je Kuts prejel prvo sovjetsko zlato medaljo, in sovjetski topovi so razbijali Budimpešto... Leta 1968 Sovjetska zveza ni bila izključena od meksiških iger, potem ko je udišila upanja narodov Češkoslovaške. V vsem tem času ni nihče dvignil glasu proti sodelovanju Sovjetske zveze na športnih tekmovanjih. Nihče ni pisnil leta 1972, ko je Sovjetska zveza nastopila v Munchenu, čeprav je istega leta poslala na prisilno delo Bukovskega (šest let prej) Siniavskega in Daniela. In leta 1974, ko so povedali Sovjetski zvezi, da ji je poverjena organizacija Olimpijade za leto 1980, je ta izgnala Aleksandra Solženicina in zaprla štiri druge znane oporečnike.

Seveda obstaja še osebna vest tekmovalcev: Na to je meril Nicholas Elliott, ko je navajal primer Petra Lunna britanskega prvaka v slalomu na zimski olimpijadi v Garmisch Partenkirchenu leta 1936. On je bil edini, ki iz principa ni hotel sodelovati na otvoritveni svečanstvi in paradi pred Hitlerjem. Koliko tekmovalcev iz svobodnega sveta bi se drznilo storiti nekaj takega v Moskvi, v kolikor jim bo vest sploh dopuščala, da se olimpijade udeležijo?

NASVET ŠVEDOM

Dr. Simon Wiesenthal, ki na Dunaju proučuje nacistične vojne zločine, je pozval Švede, naj bojkotirajo olimpijado v Moskvi, dokler Sovjeti ne dajo zadostnega pojasnila, kaj se je zgodilo z Raoulom Wallenbergom, švedskim diplomatom, ki ga je švedska vlada v sporazumu z Rdečim križem poslala 1944 na Madžarsko, da bi rešil žide in protinacistične, ko so proti koncu vojne Nemci okupirali Ogrsko. Temu se je res posrečilo rešiti kakih 25.000 ljudi, toda ob prihodu Rusov začetkom 1945, je mož izginil. Sumili so, da je bil ubit od nacistov, pa so mu zato že postavljali spomenik, ki pa ni bil nikoli odkrit zaradi Rakosijevega posega. Gabriel Ronay je zdaj opisal v londonskem TIMESU, kako je slučajno, leta pozneje, naletel na spomenik na dvorišču neke tovarne, kjer mu gotovo ni bilo mesta. Ravnatelj tovarne mu je pojasnil, da Wallenberg ni bil umorjen od nacistov ampak odpeljan proti vzhodu od "osvoboditeljev." Ko so nato Švedi pričeli poizvedovati za njegovo usodo, so sovjetski diplomati lagali in zaničali, da bi karkoli vedeli o njem. Toda ko so se leta 1953 vrnili italijanski vojni ujetniki, so pripovedovali o tem Švedu. Sledila so nova poizvedovanja v Moskvi. Špet nobenega rezultata. Leta 1956 je premier Erlander osebno prosil Hruščeva za pomoč. Leto dni kasneje je Gromiko obvestil Stockholm, da so našli nek dokument iz moskovske ječe Lubianke, po katerem je Wallenberg umrl 17. julija 1947, zaradi srčnega napada, nakar da je bilo truplo upepeljeno. Toda Švedi so koncem 50 tih let ugotovili od nemških vojnih ujetnikov, da so ti videli Wallenberga še več let pozneje v dveh drugih jetnišnicah. 1953 leta je bil v Siberiji, kjer pa že ni bil več pri

pravi pameti. Obsojen je bil na 25 let prisilnega dela zaradi "špionaže". Sklepati je, da so mu Rusi zamerili, ker da je posredoval med Hortyjem in zapadnimi zavezniki za sklenitev ločenega miru. Na švedska poizvedovanja Rusi kajpak niso hoteli reagirati, ker je bil mož živčno zlomljen in ga takega niso hoteli vrniti.

PRESEDSTVO IN VODSTVO

Vsemogočni Dolanc je v partijskem vodstvu dobil sopotnika - zaradi učinkovitosti ali prevelike moči?

Na Brdu pri Kranju je bila 9. oktobra šesta seja predsedstva CK ZKJ, ki je razpravljala o notranji organizaciji in metodi dela predsedstva. Seji je predsedoval Vladimir Bakarič, ker se Tito s takimi formalnostmi ne ukvarja in se mu zdi v Hercegovnem topleje. Predsedstvo je sprejelo poslovnik in določilo "način delegiranja in neposredne udeležbe članov predsedstva CK ZKJ ter drugih predstavnikov ZKJ pri delu ustreznih družbenih organov, organov in teles družbenopolitičnih organizacij na zvezni ravni".

Za sedmo sejo predsedstva ZKJ 19. oktobra so preroki prišli h gori v Hercegnovi. Pod Titovim predstvom so "v skladu s poslovnikom o organizaciji in načinu dela predsedstva" na Titov predlog izbrali Branka Mikulića "za predsedujočega predsedništvu za dobo enega leta. Predsedujoči bo s pooblastilom in v dogovoru s predsednikom ZKJ opravljal posle, ki so mu poverjeni in bo predsedoval sejam predsedništva, kadar predsednik ZKJ tega osebno ne more storiti".

Vest se je nekaterim na zahodu zdela senzacionalna in so jo tolmačili, kot da je Tito določil Mikulića za prestolonaslednika in da se je Dolanc obrisal pod nosom. Iz časov, ko je vodil partijo v Bosni in Hercegovini, velja Mikulić za trdo roko.

Tolamačenja so najbrž prenagla. Bolj verjetno je, da se je prav pedantnemu Dolancu zdelo potrebno, da formalizira dosedanje prakso. Že doslej Tito večkrat ni prihajal na seje predsedstva ZKJ in jim je predsedoval kdo drugi. Prav tako često Dolanc sam, Tito malokdaj prisostvuje sejam predsedstva SFRJ. Po vzgledu na predsedstvo SFRJ so zdaj tudi v ZKJ ustanovili položaj podpredsednika ali predsedujočega, ki se bo menjaval vsako leto. Če Tito umre v nekaj mesecih, bo predsednik republike postal Albanec Fadil Hoxha, ki je trenutno podpredsednik predsedstva države, a partiji bo predsedoval Bosanec Branko Mikulić. S tem pa še ni rečeno, da bosta skočila v Titove lakaste čevlje. (ds)

HRVATSKI NACIONALISTI V AVSTRALIJI

Skupini 19 Hrvatov, ki jih je avstralska policija 2. septembra aretirala pri Edenu v New South Walesu, ko so se v pušči šli vojaše in se urili z orožjem (gl. KT sept.), so pričeli soditi v Sydneyu 9. oktobra. Sodnik je odbil zahtevo obrambe, naj ukine postopek zaradi pomanjkanja dokazov in je sprejel predlog tožilca, naj bo proces odložen. Tožilec je izjavil, da so zaplenili mnogo dokumentov, ki jih je treba zamudno prevajati, in da zaradi tega obtožba še ni pripravljena. Sojenje se bo nadaljevalo po avstralskih letnih počitnicah v februarju. Obtoženci so na svobodi pod kavcijo, so morali oddati potne liste in se dvakrat tedensko javljajo policiji.

ZAMEJSKI ZAPISKI

Avgust se bliža svojemu koncu. Iz Salzburga hitim z avtom skozi Alpe proti Beljaku. Pravim, "skozi Alpe", saj vozim po novi supermoderni avtocesti s skoraj samimi tuneli in mostovi na stebrih. Cesta je morala biti draga, ker je predraga tudi za motoriste, saj pobirajo kar 180 šilingov za borih 80 km. Po taki ceni za cestnino bi tudi v Sloveniji znali in mogli graditi avtoceste.

Vreme na Vrbskem jezero je že skoraj jesensko, brez velike vročine, vendar pa s silno osvežujočim zrakom. Ker me vodi pot po južni strani jezera, vidim tudi Hotel Korotan. Še vedno daje slab vtis: medtem ko je v drugih hotelih še dokaj turistov, je Korotan takorekoč zapuščen kljub izvanredni legi ob jezeru. Kdo ve, če se bodo rešili finančne krize; tako naši domači levičarji kot tudi koroški nimajo sreče, volje ali sposobnosti. Vsekakor velika škoda, če bo ena izmed redkih slovenskih gospodarskih ustanov padla. V Celovcu se z ženo napotiva v Mohorjevo, kjer vprašava nekega uslužbenca, ki dela v prostorih Narodnega sveta koroških Slovencev, kje se nahaja urad msgr. Hornboeck, ravnatelja Mohorjeve družbe. "No" pravi ta visoki Korošec: "Dr. Hornboeck je tamle nekje na drugi strani hodnika, tam blizu neba." Ko se čudim, kako je mogoče, da kot uslužbenec ne bi vedel za številko sobe ali vsaj nadstropja, mož poudari, da res ne ve. Pravi, da dela pri NAŠEM TEDNIKU, kjer je so-urednik, da pa so "na levo". Tekom pogovora je potem hudomušno, pa vendarle resno, še ponovil, da so v Mohorjevi hiši na levi strani poslopja, da pa so tudi v ideologiji sedaj pri TEDNIKU na levo. Na poti v Podjuno lepaki vabijo na proslavo NAŠEGA TEDNIKA in kot da bi hoteli še na zunan izražati njihovo pozicijo, so vabila v živo rdeči barvi! Slovenska posojilnica v Pliberku ima tudi napis v podobni barvi, kot da bi bil nekje v Sovjetski zvezi; kaže da je najnovejša generacija Korošcev v diplomaciji in taktu slabo podkovana.

Podjuna je prav pri največjem delu, da pospravi jo kmečke pridelka. Kriza je pri koruzi, za katero se bojijo, da ne bo dozorela, ker je bilo poleti preveč dežja in mraza. Sem in tja vidim kak slovenski topografski napis in še celo kak lepak v slovenščini, ki vabi na različne prireditve; to kaže na dvojno, prvič na vsaj delni uspeh borbe Korošcev za narodne pravice, drugič pa, da so se nemški prenapeteži z takim stanjem spoprijaznili. Le malo pa je napisov na trgovinah in gostilnah v slovenščini; tudi hišnih tablic, ki jih sedaj skušajo uvesti zavedni rojaki, je silno malo, kar nazorno kaže, kje je bistvo slovenske krize.

Pot preko Vrat je zelo prometna, toda ker sem šel v nasprotno smer turističnega vala, jo hitro preidem. V Trbižu, sredi gora pod Mangartom, Visom in Višarji, zavijeva z ženo v restavracijo, ker imam rajši italijansko hrano kot avstrijsko. Toda v mestu težko dobiš dobro

hrano, ker gostilne propadajo. Italijani, to je v glavnem uradniki, cariniki in oficirji jedo doma, Avstrijci se zadovoljijo s kako malico, dočim naši, ki prihajajo sem v velikem številu na trg in v trgovine pa nimajo ali pa nočejo potrošiti svojih dragocenih lir za gostilno. Je sicer malo pozno po poldnevu, toda kratkomalo kosila ni več dobiti. Zadovoljiti se je treba z pol litra vina, sirom in krožnikom boljših mrzlih sardin iz konzerve. Z dvema kavama pride na 8. dolarjev - kar kaže, da so časi, ko so Amerikanci uživali v dobri hrani, prijazni postrežbi in nizkih cenah zaenkrat ali pa za vedno minili... Cesta nas vodi mimo Žabnic, doma Erlichov, preko Ukev, kjer deluje naš najnovejši narodni buditelj, župnik Gariup, proti Vidmu in Gorici. Zaenkrat se vozimo po stari cesti, toda ob strani že pripravljajo novo cesto, ki bo gotova tekom dveh let in bo tako matična "Slovenika" zopet ostala zadaj. V Gorici sem komaj dobil sobo; malo je hotelov in še to so zasedli udeleženci hekega kongresa. Tudi tu je zorenje sadja zaostalo, tako, da nisem mogel trgati zrelih smokov, kot to vsako leto delam na prijateljevem vrtu.

Predavanja v Dragi so zopet poživila duha; res je užitek poslušati predavatelje, in še posebej debate, ko je moč braniti teze v res svobodni debati, tako različni od one, ki se bi eventualno razvila na oni strani meje, 5 kilometrov proč. V zraku je neka nova tolerantnost režima, opaziti je pripravljenost za sodelovanje s cerkvijo in dopuščanje koeksistence drugega mnenja. Celo pri obiskovalcih Drage z one strani meje, se čuti neka sproščenost, ki jo prej ni bilo, celo po demokratskem tisku upajo poseči! Tudi so bili oni od doma najbolj živahni debaterji in se niso bali, vsaj nekateri, odklanjati uradno ideologijo SRS na celi črti. Vse to se mi zdi inteligentna taktika s strani SRS, ki ni nezanimiva. Zgleda da se režim pripravlja na dobo po J. Brozu, ki nosi v sebi toliko nepredvidenega.

Druga nedelja v septembru velja mojemu običajnemu obisku Gonarsa, kjer je toliko mojih sotrpinov in somišljenikov izdihnilo svoja mlada življenja. Gonars je bil po hrani sodeč slabši od Dachaua! Pred pokopališčem in spomenikom brez križa, ki so ga z velikimi stroški postavili Jugoslovani, stoje trije slovenski avtobusi, kar obeta neko slovesnost. Spomenik je veličastna stvar. Malo me moti, ker je pri raznih napisih hrvaščina na prvem mestu. Čerudi je v taborišču bilo nekaj Hrvatov, je Gonars bil taborišče Slovencev in tudi leži tako blizu slovenskega etničnega ozemlja. Gonarski župan v svojem govoru, spretno omeni, naj bo spomin na trpljenje v taborišču nek spomin k sodelovanju obeh narodov in edini izhod za demokratskega človeka. Drugi govornik, državljani moderne Slovenije, pa predstavi Gonars kot člen v verigi dogodkov, ki so pomagali ustvariti pravično ureditev družbe v samo-upravnem sistemu današnje Jugoslavije. Slovenski pevski zbor zapoje slovenske in hrvaške pesmi, tudi partizanske. Meni, pričevalcu Gonarsa, je težko pri duši. V Gonarsu, je bilo nedvomno priprtih nekaj levičarjev, toda še več je bilo nasprotnikov; kdo je dal pravico režimovcem, da si jih lastijo? Vendar vlada danes v Gonarsu svoboda govora, tako da se takim netaktnim

govorancam komaj moremo izogniti. Končno je Gonars odprl vsem skupinam. Žal mi je, da nisem imel prilike govoriti z županom, zanima me, kaj bi rekel, ko bi mu predložil moje neugodje; toda naši znanci, ki niso hoteli srečati nekih prijateljev iz delegacij, so silili na odhod.

Pri odhajanju odkrijemo, da so za to slovesnost odprli podzemsko grobnico, v kateri se nahaja 400 krst z izkopanimi ostanke umrlih. Vsaka krsta ima na sprednji strani ime, datum rojstva in smrti in tudi velik o rdečo zvezdo. Človek ostane brez besede, duhovno skušen, počutil sem se slabše, kot če bi me kdo udaril. Kako je mogoče, da se tako netaktno in primitivno dela politična propaganda s trupli svojih sotrpinov, s truplom mojega sorodnika? Večina so bili žrtve in nasprotniki revolucije...

TITOVA ZUNANJA POLITIKA

Prvič se je izognil napadu na Izrael

Ko se je Tito mudil začetkom oktobra v Skopju, se je širše dotaknil tudi zunanje politike. Iz vsebine njegovih izjav je moč razbrati, da ga silno skrbi svetovni mir, ker mu je jasno, da postane lahko obstoj Jugoslavije vprašljiv, kakor hitro začno velesile reševati sporna vprašanja s silo. Iz govora pa je bilo tudi razvidno, v kako kritičnem položaju se nahaja Jugoslavija v pogledu zavzemanja za pravice njenih narodnih manjšin v sosednjih državah. Istočasno, ko je hvalil osimske sporazume z Italijo, ni mogel mimo neurejenih položajev narodnih manjšin v Avstriji, Bolgariji in tudi v Grčiji. Že dolgo je jugoslovanskim politikom jasno, da teh vprašanj enostavno ni mogoče rešiti z neko "internacionalizacijo", kot so se izprsovali napram koroškim Slovincem pred časom. Zato svoje sosedbe že nekaj časa opozarjajo, kolikšne koristi bi mogle imeti zadevne države, če bi se odločile za boljše načelne odnose z Jugoslavijo. Titu je postalo jasno, da je manjšinsko vprašanje dolgoročno vprašanje.

Potem ko je na vsa usta hvalil ugled Jugoslavije v svetu, - se je takole dotaknil odnosov s sosednimi državami: Pri nekaterih "se soočamo tudi s problemi, ker ne priznavajo pravic naših narodnostnih manjšin, ki tam živijo. Priznanje pravic narodnostnih manjšin je načelno vprašanje. Pri nas smo ga rešili; spoštujemo vse narodnosti, ki živijo v naši državi, te narodnosti imajo vse pravice." Ravnanje z manjšinami je dolgoročen problem, ki ga bodo uspešneje reševali, če se bodo odnosi v celoti boljšali. "Naj navedem primer Italije, s katero smo, prav zato, ker smo tako ravnali, skupno veliko dosegli." Grškemu predsedniku vlade Karamanlisu je Tito povedal, da "moramo naše odnose postaviti na najširšo osnovo in jih ne smemo gledati samo skozi sicer pomembni problem narodne manjšine. To smo rekli tudi drugje, v Avstriji. Kar zadeva Bolgarijo, je ta problem dobil, a ne po naši krivdi, resnejše razsežnosti, vendar moramo tudi tukaj - s prizadevanjem obeh strani - poskušati, da bi odnose postopoma popravljali. Zavzemamo se za to, da bi dosegli večji pretok na mejah, da bi ljudje lahko

hodili čez, kot smo na primer dosegli z Italijo." Povečati je treba tudi gospodarsko in drugo sodelovanje.

Tito je nato naravnost odgovoril na izziv Todorja Živkova v Blagojevegradu (gl. KT julija), in je mimoregrede spodbil tudi "prastrah" koroških brambovcov: "Želel bi še enkrat poudariti, da nikoli in do nobene sosedne države nismo imeli in nimamo ozemeljskih pretenzij. Želel bi opozoriti, da sem tudi na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih leta 1975 slovesno izjavil, da Jugoslavija spoštuje načelo nedotakljivosti meja in da se ji to načelo zdi enako obvezno tako pri njej kot pri vseh njenih sosedah v razmerju do obstoja meja, ne glede na to, kdaj in s katerim instrumentom so bile določene. Vidite, to lahko tudi danes izjavim pred vami in pred vsem svetom ter še enkrat poudarim, da želimo biti v dobrih in prijateljskih odnosih z vsemi sosedami, na podlagi znanih načel."

Glede mednarodnih zadev je Tito prvič nekoliko ublažil svoje stališče glede bližnjega vzhoda in ni od vsega začetka in načelno obsodil pogajanje med Egiptom in Izraelom. "Pogovori v Camp Davidu" je dejal Tito, "so odprli, kot kaže, nov proces, ki ga pozorno spremljamo. To je nedvomno še en poskus, da bi našli rešitev za to hudo in nevarno krizo." Tito je dodal k tej izjavi vse običajne pogoje o umiku Izraela, ustanovitvi palestinske države in priznanja PLO. Ob koncu svoje izjave v Skopju 6. oktobra je Tito znova poudaril, "da je bila jugoslovanska politika vselej načelna."

Dolanc je snubil grške socialiste

Sekretar ZKJ Stane Dolanc je bil od 27. septembra do 1. oktobra na obisku v Atenah pri stranki PASOK in njenem voditelju Andreasu Papandreou s katerim sta se prijazno pogovarjala in izmenjala mišljenja. Papandreou se zanima za neuvrščanje in jugoslovanski socializem s samoupravljanjem. Dolanc se je pogovarjal tudi z voditelji KP Grčije, odcepku za domovino, ki se je pred leti odcepil od KP, ki je dirigirana od Moskve. (zps)

VEČJA 'STORILNOST' JUGOSLOVANSKIH DELAVCEV V ZAHODNI EVROPI

Gospodarske težave zahodnega sveta in zahodne Evrope še posebej, so pripeljale do nujnega znižanja števila tujih delavcev. To je prizadelo tudi Jugoslavijo.

Po najnovejših podatkih naj bi se število jugoslovanskih delavcev v zahodni Evropi v zadnjih dveh letih znižalo na okrog sedemdeset tisoč; se pravi, medtem ko jih je bilo leta 1975 na delu v tujini okrog 770.000, jih je danes samo še okrog 700.000, medtem ko jih leta 1973 ni bilo dosti manj kot en milijon.

V tujini zaposleni delavci seveda olajšujejo položaj doma, kjer je brezposelnost še vedno občutna. Tisti, ki se vračajo, prinesejo s seboj ne le prihranke temveč tudi tehnično in strokovno znanje ene ali druge vrste in slednjič - delavci v tujini so važen vir tuje valute. Denar, ki ga pošilja domov predstavlja okrog 20% celotnega valutnega dohodka Jugoslavije.

Iz istih podatkov pa je tudi razvidno, da se je skupna vsota tujih deviz, poslanih v Jugoslavijo, v zadnjih dveh letih nenehno višala, kljub znižanemu številu delavcev. -za-

Od meseca do meseca

HUDA KRI

Sovjetska agencija TASS je 24. avgusta objavila poročilo o kitajskem obisku v Jugoslaviji (gl. KT 465), ki so ga povzela vsa sovjetska občila in za njimi tudi mnoga druga v državah socialističnega tabora. Poročilo je bilo za sovjetske navade precej obsežno in je govorilo o partijskih in gospodarskih pogovorih. Rečeno je tudi, da kitajski voditelj izrablja svoj obisk za nastope, "ki vsebujejo grobe napade na ZSSR in njeno politiko". TASS se je pritoževal, da je jugoslovanski tisk sicer obširno poročal o obisku, toda "žal ne šteje za potrebno, da bi se ograževal od skrajno antisovjetskih izjav kitajskega voditelja," kakor tudi ne spodbija pisanje kitajskih publikacij," ki so prikazovale obisk, kot da bi se jugoslovanska stran strinjala s tistim, o čemer je govoril Hua Kuo-feng v Beogradu. Kot primer licemerstva je TASS navedel odlomek iz Hua Kuo-fengove zdravice, češ da se ne vmešava, ker eni živijo na Balkanu, drugi pa v Aziji.

Kaj je rekel Hua?

Ob koncu svoje zdravice na slavnostni večerji 21. avgusta je Hua Kuo-feng, predsednik kitajske komunistične partije in kitajske vlade, v odgovor na Titovo zdravico, dejal takole:

"V medsebojnih odnosih smo povsem neodvisni in enakopravni. Nobena od naših držav si ne želi, da bi grdo ravnala z drugo, pa tudi ne, da bi se vmešavala v njene zadeve ali pa jo nadzorovala. Vi živite na Balkanu, mi pa v Aziji. Povezujeta nas podobna preteklost in skupen boj. Za odnose prijateljskega sodelovanja med našima državama se odpirajo široke možnosti razvoja. Prepričan sem, da bo ta naš obisk poplačan z velikimi uspehi, tako pri političnem kot pri gospodarskem sodelovanju med našima državama", je rekel Hua Kuo-feng v svoji zdravici.

Pred tem je kitajski voditelj hvalil tudi jugoslovansko politiko nacionalne enakopravnosti, nedavni 11. kongres ZKJ in politiko neuvrščenosti, ki je tako pri srcu jugoslovanskim voditeljem: "Gibanje neuvrščenih je danes postalo zelo pomembna sila narodov vsega sveta v boju proti imperializmu, kolonializmu in hegemonizmu. Prav zaradi tega nekateri vidijo v gibanju neuvrščenih hudo oviro za svojo agresivno in ekspanzionistično politiko. Za vsako ceno poskušajo spodkopati enotnost gibanja neuvrščenih, ga preusmeriti in ga podrediti svojim hegemonističnim ciljem. Odločno podpiramo boj Jugoslavije za ohranitev enotnosti gibanja neuvrščenih, za ohranitev njegove osnovne usmerjenosti," je dejal Hua Kuo-feng in kljub ljubezenskim izjavam - "jugoslovansko ljudstvo ljubi mir, kitajsko ljudstvo ljubi mir" - nato je poudaril, da "ni moč prezreti, da imperialistične in hegemonistične sile zagrizeno tekmujejo v oboroževanju in pripravah na vojno" in da "njihovo rivalstvo postaja vse močnejše in da se dejavniki vojne nenehno

povečujejo. Vendar takšno ravnanje po svoje pomaga ljudem, da jasneje vidijo in da postopoma spoznajo njihovo podobo ter da se jim z bojem postavijo po robu. Zgodovina je potrdila, da je popolnoma mogoče poraziti tiste, ki začno vojno." Na splošno je Hua omenil "hegemonizem" le nekajkrat, Sovjetske zveze pa neposredno nikoli.

Toda na "hegemonizem" so kajpak mislili v Moskvi, ko so formulirali gornji napad v TASSu, a tega odkrito niso smeli reči, ker bi sicer sama lisica odkrila svoje sledove v snegu. Zato so se osredotočili na omembo Balkana in Azije. Hud greh pa so storile - po TASSovem mnenju - tudi beograjske VEČERNJE NOVOSTI, ki da so zapisale, da je za slabe odnose med Jugoslavijo in Kitajsko v preteklosti delno kriva Sovjetska zveza in pa mednarodni posveti komunističnih partij. Ob tem je TASS navedel, da je po mnenju "dopisnikov, ki spremljajo potek obiska kitajskega voditelja v Jugoslaviji", njegovo potovanje v Makedonijo bilo "usmerjeno z zaostrovanjem odnosov med socialističnimi deželami na Balkanu".

Zavrnitev jugoslovanske agencije

TASSu je odgovoril naslednji dan TANJUG in to v pregledu odmeva obiska v svetu, češ da bi "tako pisanje TASSa o obisku predsednika Hua Kuo-fenga zaslužilo poseben komentar, ki ga v tem pregledu odmeva v svetu izpuščamo. Toda TASS pozablja, da Jugoslavija ni nikdar dovoljevala in tudi ne dovolila, da bi spori med posameznimi državami obremenjevali njene odnose s temi državami. Sovjetska agencija tudi pozablja, da razvija Jugoslavija svoje odnose in prijateljsko sodelovanje z vsemi državami na osnovah univerzalnih principov neodvisnosti, suverenosti, teritorialne nedotakljivosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih, medsebojnega spoštovanja, obojestranske koristi in ne na račun katerekoli tretje države. Posebno presenetljivo je, da TASS poskuša, da dela opazke na račun Jugoslavije s pomočjo citatov posameznih tujih časopisov in dopisnikov, posebno Zahoda, namesto da bi spoštoval izjave in stališča najodgovornejših jugoslovanskih osebnosti o politiki SFRJ."

Dolanc: absurdno

Kitajski obisk je ocenil Stane Dolanc v govoru političnemu aktivu Slovenije 31. avgusta v Ljubljani. Dejal je, da se je začelo novo poglavje v mednarodnih in bilateralnih odnosih in da pogovori "pomenijo tudi velik prispevek k utrjevanju miru v svetu". Kot je bilo rečeno v poročilu v jugoslovanskem tisku, je Dolanc dodal, da "ima Jugoslavija pozitivno stališče do odpiranja in sodelovanja Kitajske z Evropo in drugimi državami, bil pa je kritičen do kratkovidnosti tistih, ki ne razumejo, da je takšen proces objektivno v interesu boja za mir na svetu. Sodelovanje med Jugoslavijo in Kitajsko, kot je dejal, ni naperjeno proti nikomur in ne škoduje našim odnosom z drugimi državami, kakor bi, tendenciozno in včasih absurdno, želel prikazati del tujega tiska."

Dolanc se je tako le posredno obregnil ob tisk socialističnega tabora, ki je pisal "tendenciozno in absurdno." Bolj neposredno je govoril o stikih s kitajsko komunistično partijo in dejal, da je ZKJ danes "v zelo

dobrih odnosih z nekaterimi partijami, ki so imele v času spora z informbirojem skrajno negativno stališče do jugoslovanskih komunistov in njihove politike in niso nikoli uradno preklicale tega svojega stališča. Pri tem je dejal, da je v pogovorih kitajska stran večkrat omenila, da je kitajska partija, prveč leta 1956, v zadnjem času pa že večkrat, odkrito spregovorila o napakah, ki jih je tedanje kitajsko vodstvo, izhajajoč iz ocen informbiroja, zagrešilo proti Jugoslaviji."

"Odnosi med ZKJ in KPK temeljijo na načelih enakopravnosti in nevmešavanja pri izbiri lastne poti graditve socializma ter na načelih medsebojnega spoštovanja," je poudaril Dolanc v govoru političnemu aktivu Slovenije.

Kaj je o vsem tem rekel Tito, berite na strani 10 septemberskega KLICA pod naslovom "Tito s Slovenci."

VRHOVEC RAZKLADA ZUNANJE ZADEVE

Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec je 25. septembra govoril na 33. zasedanju generalne skupščine ZN v splošni debati, kjer vsaka država pove svojo. Začel je z neuvrščenostjo in dejal, da je ministrska konferenca neuvršenih v Beogradu "pritegnila pozornost svetovne javnosti ravno zato, ker so se ne njej okrepili in se še bolj uveljavili vsi osnovni principi, vloge in usmerjenost politike neuvrščenosti kot neodvisnega, neblokovega svetovnega dejavnika, zavzetega v boju za mednarodne odnose." Vrhovec je zamolčal, da je konferenca v resnici pritegnila pozornost zaradi kubanskih prizadevanj, da zvlečejo neuvrščenost v vzhodni blok, in je nekoliko lažljivo izjavil: "Konferenca je prav tako odločno zavrnila vse poskuse, da bi neuvrščene države razcepili na političnih, ideoloških in drugih temeljih. Sprejela je določena priporočila za miroljubno reševanje sporov med posameznimi neuvrščenimi državami kakor tudi izhodišče za bližnje pomembne sestanke neuvršenih držav, včevši konference na vrhu".

Vrhovec je govoril o popuščanju napetosti in "akciji za dokončno izkoreninjenje kolonializma na vseh koncih sveta. Gre za anahronizem preteklosti, ki se krčevito upira, za kar se ima žal zahvaliti blokovskim strateškim potrebam in sebičnim interesom mednarodnih monopolov, ki jih je še vedno čutiti in ki so dediščina preostalih režimov na afriškem jugu." Vrhovec se je pazljivo ogibal omembi hegemonizma. Za bližnjevzhodno krizo je po stari navadi krivil "nadaljevanje politike nasilja Izraela," Ciprsko krizo je treba rešiti "brez vmešavanja in pritiskov od zunaj"; "odločno in nenehno podporo" pa je treba izkazovati "upravičenim težnjam korejskega ljudstva po mirovni združitvi, brez vmešavanja od zunaj". Teženj nemškega ljudstva po združitvi brez vmešavanja ZSSR Vrhovec ni omenil.

Glede razoroževanja je Vrhovec potrdil sklepe nedavnega posebnega zasedanja generalne skupščine OZN. Velikega pomena se mu je zdela "odločitev o reafirmaciji neokrnjive pravice vseh držav, da se brez diskriminacije lahko odločajo za jedrsko tehnologijo, jo kupujejo, izpopolnjujejo in izkoriščajo v miroljubne namene za svoj ekonomski in socialni razvoj. Ta odločitev je toliko pomembnejša, ker je še vedno čutiti močne težnje po ohranitvi obstoječega jedrskega monopola.

Sprijazniti se s krepitvijo takega monopola bi vodilo do poglobljanja že itak nevarnega prepada, ki ločuje najbolj razvite države in države v razvoju, kar bi imelo za posledico krepitev tehnološkega kolonializma in ustvarjanja novih žarišč nestabilnosti v našem svetu ter rojevanja novih nevarnih pretresov v mednarodnih odnosih." O nevarnosti širjenja jedrskega orožja Vrhovec ni rekel niti besede.

Tudi o terorizmu je povedal Vrhovec nekaj besed: "Terorizem je oblika mednarodnega zločina, ki je neposredno naperjen zoper neodvisnost, svobodo, in mirno življenje narodov in držav, oblika posredne agresije in sredstvo spodnašanja notranjih sistemov suverenih držav z namenom, da bi jim vsilili tuje ideološko-politične sisteme in spodkopali neodvisnost teh držav." Do tukaj se bodo vsi razen teroristov strinjali z njim. Potem je dejal: "Posebej hočemo opozoriti na nevarnost tako imenovanih dvojnih meril v obravnavanju terorizma, po katerih imajo ene vrste terorizem za zločin, drugo pa za obliko politične opozicije..." Se že ve, kam tukaj pes tace moli: V Zahodno Nemčijo, kjer so izpustili Hrvate, obtožene terorizma. Toda v isti sapi, v nadaljevanju istega stavka, Vrhovec sam pokaže dvojno merilo: "...ali pa si prizadevajo narodnoosvobodilni boj proti tuji nadvladi diskreditirati kot terorizem." To naj bi se seveda nanašalo na Palestince in borce na jugu Afrike, a isto pravico si laste tudi prav tisti ekstremistični Hrvati, ki SFRJ niso po godu. "Jasno je, da tičijo za takimi stališči zgolj ideološki kriteriji in zastale primesi konceptov iz časa hladne vojne o dveh svetovih ali hotenje, da bi obdržali kolonialne odnose," je rekel Vrhovec.

Glede človekovih pravic je Vrhovec navajal ministrsko konferenco neuvršenih, češ da je "svoboda posameznika neločljiva od pravic narodov in da so pravice in temeljne svoboščine posameznika in naroda neodtuljive." Na isto konferenco se je skliceval tudi glede pravic manjšin, ki so "predvsem odgovornost večinskega naroda, kajti težko si je zamisliti resnično svobodo večinskega naroda, če ta svoboda ni zagotovljena tudi narodnostni manjšini." Neposredno ni omenil niti slovenske niti makedonske manjšine.

Proti koncu govora v skupščini OZN je Vrhovec govoril o prizadevanjih za novo gospodarsko ureditev v svetu in za odločilno vlogo OZN v mednarodnih odnosih.

TITO IN KRALJ

Švedski kralj Gustav Adolf s kraljico je 11. septembra pripotoval v Jugoslavijo na državni obisk. Obisk se je zdel tako pripravljen, da pokaže Švedom, kako lepo je na Hrvaškem pod Jugoslavijo, pa naj emigranti rečejo, kar hočejo. Švedski kraljevski par je namreč začel obisk v Zagrebu, kjer ju je tudi sprejel Tito in jima priredil večerjo. Potem sta kralj in kraljica obiskala Dubrovnik. Obisk sta zaključila v Ohridu in Beogradu.

TITO IN HRVATI

Na jesen je Tito potoval po deželi, kot da nima nikjer obstanka, odkar se je odkrižal Jovanke. (Zadnjič jo je omenil v intervjuju Jamesu Restonu, - gl. KT marca - od takrat pa je Jovanka izginila, kot da bi se ugrez-

nila v zemljo in tudi sozljaj Tito ne izraža več v njenem imenu.) Iz Slovenije je 9. septembra pripotoval v Kumrovec in si je ogledal rojstno hišo. Potem je šel v Zagreb sprejemati švedskega kralja. Mimogrede je sprejel tudi nekaj delegacij, ki povsod trkajo na vrata s prilizunskimi darili in zlatimi znaki. Sprejel je tudi nekaj hrvaških voditeljev, ni se pa z njimi formalno pogovarjal, kot s slovenskimi 4 dni prej (gl. KT sept.). Pogovoru s slovenskimi voditelji so v Jugoslaviji pripisovali precejšen pomen. Poudarili so njegovo obsodbo nesposobnih voditeljev in uravnilovke, medtem ko so izjavi o napredovanju Slovenije in bogatehju obrtnikov na srečo potisnili v pozabo. Prva bi vzbujala zavist po drugih delih države, druga pa bi oteževala obrtniško dejavnost. Celo višji voditelji spoznavajo, da je ta na šibkih nogah in jo je treba v splošnem interesu okrepiti. K temu naj bi pripomoglo pospeševanje malega gospodarstva, ki naj bi pritegnilo tudi zdomske delavce iz tujine.

TITO IN JELEN

V Sloveniji je bilo za kozle morda še prezgodaj, zato se je Tito 12. septembra odpravil v bližino Osijeka. Tam je gozdno in lovsko posestvo Jelen, ki je bilo ustanovljeno še v cesarsko-kraljevih časih in so tja hodili cesarska gospoda iz Dunaja. Pri Bačkem Monostru je Tito 13. septembra ustrelil kapitalnega jelena. Na posestvu, ki se postavlja z imenitnim lovskim dvorcem, je Tito 17. septembra sprejel Staneta Dolanca. Ta je zdaj nedvomno Titov najbližji sodelavec in od vseh voditeljev največkrat v osebnem stiku, kar na neo-cesarskem dvoru veliko pomeni.

TITO IN GONZALES

V Bački se je za Titom izgubila sled, kar je nenavadno, ker običajno potuje z velikim spremstvom in velikim pompom. Niso povedali, kako je prišel v Karadjordjevo v Vojvodini, kjer je 19. septembra predsedoval seji predsedstva SFRJ in ZKJ. Tudi o seji so bili dokaj škopih besed. Objavili so le, da je Tito poročal o nedavnem obisku Hua Kuo-fenga, ki je "vzpodbudil nadaljni razvoj odnosov in široko sodelovanje med državama in partijama" ter prispeval "h krepitvi miru v svetu".

V Karadjordjevu je Tito 25. septembra sprejel voditelje Vojvodine in spet Dolanca. Podrobnosti o teh pogovorih niso bile objavljene.

Naslednjega dne, 26. septembra, je bil Tito že v Beogradu in je sprejel voditelja španske socialistične stranke Felipe Gonzaleza, na katerega je, kot je Španec izjavil, napravil globok vtis.

TITO IN SRBI

Prve dni oktobra se je Tito z velikim pompom podal na potovanje po Srbiji. Ustavil se je 2. oktobra v Smederevski Palanki v tovarni Goša in v Kragujevcu v Crveni Zastavi, ki je praznovala 25. letnico proizvodnje avtomobilov. V Kragujevcu se je 3. oktobra tudi pogovarjal s srbskimi voditelji, ki so mu tako kot slovenski poročali o položaju, s katerim je bil zadovoljen. Povedal ni nič novega. Najbolj izrazita je bila izjava na kosilu 3. oktobra v Arandjelovcu, pred vrnitvijo v Beograd, ko

jedejal: "Najboljši vtis name je napravilo to, kako nas je ljudstvo sprejelo in kakšno je bilo razpoloženje te velikanske množice ljudi. Tokrat sem morda bolj kot kdaj začutil dušo srbskega naroda." S tem je ponovno priznal, kako mu ugajajo cirkuški sprejemi in množice ljudi, ki ga pozdravljajo ob poti. Ob vsem navdušenju pa je dodal tudi svarilo: "Ne smemo tolerirati poskusov širjenja dvoma in smotrnost in vrednost nekaterih rešitev, še preden so bile v praksi izvajane in potrjene, kajti potem se to sprevrže v stalen vir nestabilnosti."

TITO IN MAKEDONCI

Komaj dve noči je Tito prespal doma, če se v Beogradu sploh doma počuti, in se je spet odpravil na pot, tokrat Makedonijo. V Skopju na letališču so ga sprejeli 5. oktobra in ga v slavnostnem sprevodu spremili do rezidence na hribu Vodno. Naslednjega dne se je pogovarjal po ustaljenem kopitu z makedonskimi voditelji. V zaključni izjavi, ki so jo kot navadno objavili vsi časopisi, je opozarjal na lokalizem in zaprtost ter na zmoto tistih, ki poslujejo z izgubo, pa mislijo, da bodo rešili svoj problem s povečanjem cen. Pomanjkljivosti je treba odpravljati in problemov je veliko, toda "kljub vsemu temu naša država napreduje." Jugoslavija krije svoj trgovinski primanjkljaj v dobršni meri z deviznim prilivom od turizma. V kmetijstvu se je uvrstila "med najnaprednejše države".

Tito se je dotaknil tudi vprašanja hitrejšega razvoja nezadostno razvitih in dejal, da "tudi razvite republike ne morejo napredovati, če drugi deli naše države zaostajajo v razvoju. Toda po drugi strani sem tudi proti pojmovanju, da naj bi bolj razviti čakali, da se drugi razvijejo. Vsako zaostajanje razvitih republik bi bilo tudi v škodo manj razvitih." Kaže torej, da so slovenske pritožbe naletale na odprta ušesa pri Titu, ki je nadaljeval: "Čim bogatejše so razvite republike, tem bolj bodo lahko pomagale drugim, to pa je toliko pomembnejše, ker moramo resnično pospešiti razvoj nezadostno razvitih in v določeni meri povečati sklade zapomoč. Predvsem je treba videti, kje je najtežje, in tam največ pomagati." Posebno je treba pomagati Kosovu, kjer je tudi nataliteta največja. Toda Kosovo ima velika rudna bogastva in tudi možnosti za razvoj kmetijstva.

TITO ODPOVEDUJE IN SPREJEMA

Zahodni časopisi so v začetku oktobra poročali, da je Tito odpovedal obisk v ZSSR, kamor naj bi šel pozneje jeseni. Navajali so izjavo visokega neimenovanega jugoslovanskega uradnika. Kaže, da so Jugoslovani nameoma obvestili svet na tako posreden način, da jim Sovjeti uradno ne morejo nič očitati. Titov obisk v ZSSR uradno, še ni bil naznanjen in tudi jugoslovanska občila ga niso omenjala. Zahodni časopisi so pisali, da naj bi obisk pri Brežnjevju odtehtal Hua Kuo-fengov obisk v Jugoslaviji in naj bi zgladil odnose, a da ga je Tito odpovedal zaradi ostre sovjetske reakcije na kitajski obisk.

V Igalu pri Hercegovnem, kamor je prišel iz Skopja, je Tito 10. oktobra sprejel sekretarja italijanske KP Berlinguerja, ki je bil pred tem v Parizu in Moskvi, Z njim se se pogovarjali tudi Dolanc in drugi voditelji ZKJ.

Uradno sporočilo o razgovorih med delegacijama SS in SZDL

Poudarjena koristnost izmenjave informacij o delovanju obeh organizacij za doseg popolne in zaščitene enakopravnosti Slovencev v Italiji. Delegacija SS položila venec na Prešernov spomenik in na spomenik talcem v Begunjah

(Od našega dopisnika)

Na povabilo republiške konference SZDL Slovenije je bila danes na obisku v Ljubljani delegacija Slovenske skupnosti iz Trsta. Po končanih pogovorih so izdali naslednje uradno sporočilo:

«Pred začetkom razgovorov, ki so bili na sedežu RK SZDL v Ljubljani, je delegacija Slovenske skupnosti položila venec na Prešernov spomenik v Kranju in na spomenik talcev v Begunjah na Gorenjskem, s čimer je poudarila pripadnost enotnemu slovenskemu prostoru in hkrati počastila spomin vseh žrtev nacističnega terorja in padlih v narodnoosvobodilni vojni.

Na političnih razgovorih so sodelovali za Slovensko skupnost: predsednik sveta dr. Zorko Riarej, politični tajnik dr. Drago Štoka, in člani izvršnega odbora dr. Drago Legiša, dr. Franc Miljač, dr. Rafko Dolhar, dr. Maks Šah, za RK SZDL Slovenije pa člani predsedstva: Jože Hartman, Majda Bojc, Tone Fajfar, član izvršnega odbora, Božo Kovač in Niko Lukež, podpredsednik mestne konference SZDL Ljubljana.

Med razgovori so predstavniki Slovenske Skupnosti obrazložili značaj, vlogo in delovanje svoje politične organizacije ter probleme slovenske narodne skupnosti v I-

taliji, katere pravična ureditev je predmet nenehnega prizadevanja Slovenske skupnosti. Govor je bil nadalje o prispevku, ki ga daje Slovenska skupnost splošnemu političnemu in družbenemu razvoju v deželi Furlaniji-Julijski krajini. Slovenska skupnost se zaveda, da sta obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti v Italiji odvisna tudi od dobrih odnosov med sosednjimi državama, za kar si je vedno vtrajno prizadevala. Zato ji je tudi tuj vsak poskus motenja dobrih sosedskih odnosov ter kakršnegakoli netenja sovražstva. Prizadeva si tudi za vsestransko utrjevanje in poglobljanje stikov z matičnim narodom.

Delegacija RK SZDL Slovenije pa je delegacijo Slovenske skupnosti informirala o vlogi SZDL v slovenski samoupravni socialistični družbi, o notranje in zunanje političnem položaju Jugoslavije in o interesu Jugoslavije oziroma Slovencev za pozitivno reševanje vprašanj slovenskih narodnih skupnosti v zamejstvu. Delegacija RK Slovenije je obvestila delegacijo slovenske skupnosti tudi o položaju narodnosti v SR Sloveniji.

Ob tej priliki je delegacija RK SZDL Slovenije ponovno poudarila načela, izrečena v zaključkih predsedstva in izvršnega odbora z dne 16. oktobra 1970 o nujnosti podpo-

re vsem Slovincem in njihovim organizacijam, ki priznavajo obstojeno socialistično samoupravno društveno in politično ureditev v Sloveniji in Jugoslaviji.

Izražena je bila tudi potreba po utrjevanju enotnega slovenskega kulturnega prostora. Izraženo je bilo mnenje, da je enotnost slovenskih prizadevanj za doseg narodnostne zaščite za vse veje slovenske narodnostne skupnosti brez razlike in diskriminacije v okviru držav kjer živijo, prvi nujen pogoj za narodno ohranitev in razvoj. Menili so, da so narodnostne manjšine kot subjekt mnogo plodnejše v prizadevanjih za doseg pravic, če bodo znale poiskati ustrezne oblike povezovanja s stvarnostjo, v kateri živijo in s silami, ki v tej stvarnosti delujejo v smeri demokracije in napredka.

Obe delegaciji sta se strinjali, da organizaciji, ki ju zastopata, težita in si prizadevata vsaka v svoji stvarnosti in s primernimi sredstvi za doseg popolne in zaščitene enakopravnosti Slovencev v Italiji.

Razgovori so potekali v odkritem in prijateljskem vzdušju. Obe strani sta ugotovili koristnost medsebojnih stikov in poudarili obojestranski interes, da se ti nadaljujejo in poglobijo.

DRAGO KOŠMRLJ

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo in uprava: **76 GRAEME ROAD, ENFIELD, MIDD. ENGLAND** Tel. 01-363 5097

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga **SLOVENSKA PRAVDA**, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih

Avstralija	6.00 (9.00)	Francija	30.00	Kanada	7.00 (10.00)
Avstrija	100.00	Italija	4000.00	Nemčija	16.00
U. S. A.	7.00 (10.00)	Vel. Britanija	3.00		

Ostale evropske države: 3 funte (sterling) v odgovarjajoči valuti. Južna Amerika: 3 funte (sterling), letalsko 4 funte oziroma odgovarjajoča valuta. — Naročnino v Sev. Ameriki je treba poslati na naslov:

Mr. V. Kremzar, 11047 - 110 Street, Edmonton, Alta, Canada.

Naročnina v evropskih državah je plačljiva z mednarodno pošto nakaznico po navodilu uprave. V ostalih državah: po navodilu uprave.

KLIC TRIGLAVA prodajajo — v Trstu: Chiosco Tranvie Opicina na Trgu Oberdan
— v Gorici: Katoliška knjigarna, Piazza Vittoria 20
— v Celovcu: Mohorjeva knjigarna, Viktringer Ring 26